

ב"ה

אין ליכט

פון תורה

ספר

גדר עולם

אידיש

695

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

ספר

גדר עולם

בו יבואר ענין הגדר שגדרה התורה לבנות ישראל נשואות להיות שערוותיהן מכוסות ונהגו איזה נשים כהיום קלות ראש בענין הזה בפרט, ובפרצת גדר הצניעות בכלל, וכל זה גורם לכמה תקלות גדולות, והכל הוא מצד מיעוט הידיעה על כן באנו כהיום להראות לפני הכל את גודל העין והעונש שיש עבור זה, וגודל השכר שיש להזהרים בזה אולי ע"ז יתוקן קצת פרצת הגדר, ונוכה לגדור פרצת ירושלים במהרה בימינו אמן.

ממרו רבן של ישראל בעל החפץ חיים זצ"ל

גם מבואר בו מצות חינוך אב לבנים בכמה ענינים נחוצים הנוגעים לדת התורה.

גם מצורף בסוף הספר לקושים אחרים מהלכות נדה הנחוצים מאוד לידע אותם.

און ככרי אלע זאלין פאר שטיין דיא הייליגע אונ זיסע רייד וויא אפ צו קערין זיך פון שלעכטין וועג סמדת הפריצות אונ צו גיוואנען זיך לסבת הצניעות. האכין מיר עס פעהליק גיווען אויף עכרידייטש.

אונ אויך איז דא פאראן דיא גייטיגע דינים פון הלכות נדה וואס מייא דארף זיין זיישר וויסען.

דפוס

אברהם יצחק פריעדמאן

ניו-יארק נ.י.

הרוצה להשיג הספר יפנה אל האדרעס:

RABBI S. J. GROSS

171 Taylor St., Brooklyn, N. Y.

וג"כ מי שרוצה להשיג הספר הק' ואמרו אמן על הלכות
עניית אמן ומכואר שם גודל שכר עניית אמן ואיש"ר
וכוונותיהם והלכותיהם ומכואר שם גודל העונש המתעצל
בענייתם עם עוד הרכה דינים נחוצים המסתעפים מדיני
ענייתם. וכאשר נדפס ג"כ כלשון יידיש אשר יבינו נשים
וקטנים וכוודאי יעשה רושם כלב כל מאמין אמיתי וישריש
בליבם עיקרי האמונה.....

ואקוה שזכות המצוה הגדולה לעורר את הקוראים בספר הק'
הזה לזכות המחבר תבין עלי להתעורר תמיד בדרכי ה' להתדבק
בתורתו הק' וללמוד תוה"ק עד שנזכה לראות כהרמת קרן התוה"ק
כביאת בן דוד בקרוב כימינו אמן.

הק' שלום יודא גראס

המו"ל

לוח המפתח

פרק ראשון יבואר בו גודל האיסור לאשה לילך בפרוע ראש לשוק ;
פרק שני יבואר בו דין דשער באשה ערוה ואסור לומר שום דבר קדוש נדה .
פרק שלישי בו יבואר כמה וכמה איסורין היא מכנסת לעלמה ע"י מנהגה הרע
הזה וכמה תלמוד לבסוף לסבול עבור זה .

פרק רביעי בו יבואר פיתוי הילר שיש בענין זה .
פרק חמישי בו יבואר עוד פיתוי הילר שיש בענין זה ;
פרק ששי בו יבואר גודל החיוב להבטל להוכיח לאשתו בזה
פרק שביעי בו יבואר גודל מדה הליטות ושכרה עבור זה בעוה"ז ובעוה"ב ולהיפך
חצי בהולכת בדרכי הפריצות .

פרק שמיני בו יבואר מלות חימוך אב לבנים בכמה ענינים נחוצים כנוגעים לרח
החורב .

עוד יבואר בסוף הכפר כמה וכמה דינים מהלכות נדה הנחוצים מאוד למעשה ,

ה ס כ מ ה

הן הביא לפני כבוד הרב מוכרי נ"י מפכ איזכ עלים לתרופה מספר "גדר עולם" כנעשה לתועלת המון בני ורואי כי שמו נאח לו כי בלקחו ומוסרו הטוב הוא גודר פרצתו של עולם אשר בעוה"ר רבה המכשלה בעתים הללו ע"י בני נשי שמעט ידיהן מן הליטות ואחזו בדרך הפריצות, וכבר עברו ושנו בזכ עד שיש שנעשה להם סדר כהיחר גמור ולא יעלו כלל על לבן גודל האיסור והפרצה בזה הישראל הנלחמ מזה, כן יש עוד בסוף הספר כמה וכמה הלכות מהי נזה הנחוצים ודרושים לדעת לכל איש ואשה וכן הן מנופי ההלכות הנמסרים לאיש ואשה וכלולים בקיצור נמרץ ובעתיקם בלשון אשכנזית המדובר בינינו למען יבינו אנשים ונשים וטף, ואחרי רואי כי דבר טוב וגדול עשה הרב המחבר בספרו גדר עולם וחקן חקנה משום לנוות ומשום פרועות וע"כ אמינא לפעלא טובא יישר חילו ויחי כי עמו לבצע אשר עס לבנו לזכרה הרבים וזכות הרבים יחי חלוי בו להיות דברי מוסרו נשמעין ומתקבלין על לב ומכרואי לכל איש ישראל שימצא ספר הזה בתוך ביתו ויחי חמיד נגד עיניו גדר עיני בני ביתו למען להאחז בדרך הליטות וזכות זה יגדור כי פרעוטיהן של ישראל ובשכר נשים אדוקות מזה לביאת הנואל בכ"א.

המדבר לכבוד התורה הבאה"ח יום ג' ר' מרחשוון תר"ן לפ"ק ווארשא

שמואל זנוויל קלעפפיש מו"צ דפה ק"ק הג"ל.

הקדמה

הנה כאשר נתבונן בדברי חז"ל נמצא שמדת הצניעות היא מדה גדולה מאד וזוהי עבור זה להוליד בנים ת"ח כדאמרין בגמרא (יומא דף ס"ז) תנו רבנן שבעה בנים היו לה וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להן סימי לא ראו קורות ביתי קדעי שערי, ולהיפך מדת החציפות גורמת להוליד בנים עוי פנים ח"ו. ובעו"ה נתפרץ כהיום מדת הצניעות מאד וביותר בענין גילוי שער ראש האשה הגשואה שנעשה כהפקר לאיזה נשים שהולכות בפרהסיא לעיני הכל בשערותיהן המגולות — וגם על גילוי זרועותיהן אינן מקפידות — ומה יוצאים עוד כמה קלקולים גדולים לכמה מאות ואלפים ברכות ושאר דברי קדושה שנאמרות בבתי ישראל בכל יום ואי אפשר ליהודי שלא יהא נגד האשה וכבר אחז"ל (ברכות כ"ד) דטפח באשה במקום שצריך להיות מכוסה הוא בכלל ערוה, וכן שער באשה ערוה ואסור לאמר שום דברי קדושה נגדה, והנה ידוע שכל הברכות או שארי דברי תורה בזמן שהם נאמרים כהוגן הם מביאים ברכה וקדושה לישראל כמו שכתוב בכל המקום אשר

נהגה. וזעזענו אז מיר נאלין גוט פאר שטיין אין די רייד פון אינגערע חכמים זקונים לברכה גיפניען מיר אז די מנה פון צניעות פון איין אשה איז ווער אנרויסע מנה אונז זיא איז וואס צו ליב דעם צו האבן קינדער גרויסע חכמים חכמים אזוי ווי מיר האבן גילערניגט אין די גמרא יוסא דף ס"ז, מען האט גיפרעגט בייא דער אשה וואס מען האט איר גירופען בקדוה, ווארום האט דיר השי"ת גיגענקשט אז די נאקסט האבן אלע דינע זין פהנים גדולים האט זיא זיין גיענקשעט פון דער צייט אהן וואס איה האב גיברענגט פאר שטאנד אז בייא איין אשה קאר ויה גיט ארויס זעהן די קאר פון קאפ האבן גיט גינעקן די כאלטן פון הויז מיינע קאר פון קאפ, אונ פאר קערט די מנה פון חציפות איז גוטס צו קינדער צו פנים ח"ו אונ יעצט בעוה"ד זענען דיא וועלט פורץ גדר די מנהפון צניעות אונ נאך מער אין דעם ארט פון גיין מיט דיא אפ גירעקטע קאר פון דעם קאפ פון די ווייבער ווארום עס איז בייא זיין נאר גיווארן די נאך הפקר צו גיין צענקעט דיא קאר פאר אלעמען אונ זיין שעמען ויה נאר גישט אונ פון דעם גייט ארויס נאך ווי פיל שטרויכלעך גרויסע צו וויפיל הונדערט אונ טויזענטער ברכות אונ אנדערע הייליגע רייד וואס זיין ווערן גיאנט אין ידושע היינער אלע טאג אין עס אז אונס קעגליר צו הייזן זיך אז דאס זאל גיט זיין אנטקעגן דער אשה אונ אויב לערנט אונז די הייליגע נאך ברכות דף כ"ד אז אנטפח פון איין אשה איה עס דארף זיין צו גירעקט איז דאס אין קלל פון ערוה אונ אזוי די קאר פון איין אשה ווערט אויף אן גירענגען ערוה אונ מען קאר גיט זאגן גיין שום הייליגע ווערטער אנטקעגן איר אונ דאס איז וויסעגליר אז אלע ברכות אדער אנדערע ווערטער פון דער תורה הקדושה אין דער צייט אז זיין ווערן גיאנט וויא גיהערג צו זיין ברענגען זיין בענטשונג אונ הייליגייט צו ישראל די הייליגע פאלג אונ אויב זאגט אונז דער פסיק (שמות כ) בקל במקום אשר אנכי את שמי אבוא אלך וברקמיה דער מיישש דער

אוכיר את שמי אביא אליך וברכתך [פסוק זה בפשוטו קאי על כל דברי תורה ועל כל המקומות, ולא דוקא בזמן המקדש וכדמוכח בברכות דף ו' ע"א בנמרא ע"ש] וגם הם שמירה לישראל מכל צרה ופגע כמו שכתוב כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך גוי והיה מחנך קדוש וגו', אבל בזמן שהם נאמרות נגד ערוה ח"ו כבר כתיב ולא יראה כך ערות דבר ושב מאחריך. ימצא כל ענינים כאלו גורמים לישראל להיות נהונים בהסתר פנים ח"ו. וגם איתא בזה"ק פרשת נשא שדבר זה גורם לשרות כמרא אחרא בביתא וגורם מסכנותא לביהא. על כן נרב לבי בעי"ה לאסוף את כל מאמרי חז"ל השייכים לענין זה ולהראות לפני הכל את גודל העין והעונש שיש בזה וגודל המעלה להאשה הצנועה בדרכיה שע"ז היא זוכה לבנים יראי השם וחשובים שכדור, אולי על ידי זה יראו ויכתו מוסר ויהוקן קצת הפרצה הגדולה הזאת ובזכות זה נזכה לראות בכנן ירושלים גדריה ועניניה בכ"א:

פון איז אין יעדער ארט נאם איך קען מאכען דער באנען היין באנען דאס היינט פון
אין די ריינע ערשער וועסטער באנען נאמס באנען נאנט נאם ב"ה איך וועל קוקען צו דיר
אונ איך וועל דיר בענטשן אונ דאס איז פאר כלל ישראל אהימונג פון אקע צורת אונ
לערינט אונ די תורה הקדושה פי ה' אלהיך מתהלך בקרב בתורה בתורה וקתת אויך
לפניך וקתת בתורה קדוש דאס איז דער היימיש דען היין נאם גייט זיך צו מוסען ריינע
ערשער וואו די ריהמס דערום נאר זיין ריהמס דערער, ערשער היימיש איז דאס גייעט אז עס
איז ריינע ערשער אפער אין דער צייט אז וויא ווערין גינאנט דאס אנטקענין דיא נאכן נאם
ווערין און גייעט ערונ נאנט נאם ב"ה ולא יראה דך ערות דך ושב מאחריך דער היימיש
דער פון איז אז ער נאל גיט ערונ אין דיר אשענדליכע נאך נארום, ער נעמט נך וויכער קערין
אונטער דיר דער פון קענען מיר ויך ארויס געמען אז אונזעקע זאכן איז גורם צו די יעדען צו
ערן גייעט אין ריהמס פנים דאס היינט פון אז ח"ו נאם ברך הוא בעדאקט דם פנים. אונ
אין וזה"ק פרשת נשא גיפנען מיר אז דיא וואך פון דיא נאר אז עס איז ענדעקט איז גורם
אז דיא כמרא אחרא ריהמס אין שטיב בייא דעם סענטשן אונ אשענדליכע איז דארטן אונ
הוי דערום אז מיר האבן גייעט אז אין וויפיר ערשער עס גיפנט ויך דער איסור דער פון
ווידין מיר כוכה זיין כלל בית ישראל אונ מיר האבן אויך גיקדען אלע רייד פון אויגענע
היידיגע חכמים נאם גיהעט צו דעם ערן אונ צו נייען פאר אשענדען וויא גרויס עס איז דיא
עברה אונ דער שטראף פון דעם, אונ פאר קערט וויא גרויס איז דער שטור פון די אשה נאם
זיא איז פרום אין דער נאך אז ויא וועט זוכה זיין דורך דעם צו קינדער נאם וויא וועלן זיין
גרויסע צדיקים אונ חשובים פון דעם דור פילבייכט אז זיי וועלן וועלן וועלן ווי ויך געקען
אמסר וועט פאר ריכט ווערין אפויכל דער גרויסער ברך אונ צוא ליב דעם זכר וועלן
מיד וקת זיין צו וועלן אין דעם גיין בית המקדש ירושלים וויא עס וועט פאר ריכט ווערין
אירע ארום צאמנג בטהרה בטהרה אמן:

הנה מבורך בדברי חכמינו ז"ל גודל האיסור של האשה שיוצאה בשוק וראשה פרוץ [דהיינו ששערותיה מגולות בלי כיסוי מה שנשי העם אשר אנחנו יושבים בקרבו ג"כ נוהרות מזה — מצד הצניעות, כידוע] עד שאמרו ע"ז שהוא איסור מדאורייתא, ואפילו היתה מכוסה שערותיה במקצת אבל לא כרין (כגון שיש קלתה על ראשה וכדלקמן) ג"כ יש איסור ויכול לגרשה עכ"ל זה בלי כתובה, ובעו"ה נעשה הדבר הזה כהפקר בעיני הרבה נשים ואנשים, וגם על גילוי זרועותיהן אינן מקפידות, לכן אמרתי להעתיק לפני כל מגמרא ופוסקים את גודל האיסור שיש בזה וגם כמה קלקולים אחרים שיוצאים ממילא ע"ז אולי יראו ויקחו מוסר:

פרק ראשון

ביואר בו גודל האיסור מדינא לאשה לילך בפריעת ראש לשוק

ראשון לכל דבר זה הוא משנה מפורשת (כתובות דף ע"ב) ואלו יוצאות שלא בכתיבה העוברת על דת משה ויהודית וקחשיב שם במשנה דברים שעוברת בזה על דת משה (היינו מה שהוא מן התורה) כגון שמאכילתו איזה איסור או שהיא משמשתו כשהיא נדה וכו"ל ואיזה עוברת על דת יהודית (היינו מה שהנהיגו טעולם האומה הישראלית וקבלו על עצמן ליהדר בזה משום צניעות ודבר זה וכיוצא בזה הוא בכלל מה שאמר הכתוב אל המוש תורת אסך) יוראה בשוק וראשה פרוץ ומסיק שם בגמרא דאירי הכשנה אפילו במלבוש גלתי על ראשה (הוא כלי שלובשין במדינה בכל על ראשן ויש בהן חלל מלמעלה ונותנין שם הנשים הכלי מיה שלחן) אפ"ה אסור

הנה. אלוה ויה עם אי באשיידט אין דא הייד פון אונזערע הייליגע חכמים ז"ל אז עם אי וייער גרויס דער איסור פון דער אשה וואס זיז גייט ארויס אין גאס אונז אייער האר איז אפ גידעקט דהיינו אהן איין הייביג אדער אהן איין פארמשייגע. און דעם האבן גיזאגט אונזערע חכמים אז דאס איז איין איסור פון דער תורה בקדושה אונז נאך קער ווען אפילו אז דא האר איז גינען אפסיק צו גידעקט אדער נישט וויא קער דין איז. איז און דא איין איסור אונז דער פאר קען איר געבין דער פאר נישט און כרונה נאך יעצט בעה"ד איז גינאדן דא וואך אזוי וויא הפקר אין דא אויפן פון פיר מאנען אונז ווייבער אונז נאך קער אויף די אפ דעקונג פון די אקעס וועגן וויא אויף גיעט מקפיד האב איך דאז וויא בארעכונט צו פאר טייטשן פאר אקעסין די הייד פון די נקבה בקדושה אונז פון דא פוסקים וויא גרויס דער איסור וואס דא איז אונז וויא פון דעם גייען ארויס אנדעקע שטרויכונג ממילא פירלייכט אז קען וועט ווען וועלן זיך ארויס געבין אסור יעדערע באזונדער:

אין דעם פרק וועט באשייט ווערן דער גרויסער איסור
על פי דין צו גיין אין מארק מיט דא אויף גידעקטע האר:

ראשון דער דבר פריער וויא אקן איז די וואך אפשייגע אין דא נקבא (כתובות דף ע"ב) די דאזיגע ווייבער גייען ארום פון די מאנען אהן כרונה דא וואס איז עובר אויף דער תורה בקדושה דהיינו ויא נישט איהם עסין אדעקע וואס קען מאר גישט עסין אדער ויא איז מיט איהם דשענה ויא איז איין גדה אדער ויא גייט איהם אין מארק מיט אויף גידעקטע האר אונז אפילו אז דא האר איז אפסיק צו גידעקט נאך גישט וויא דער דין איז אויף
גיוו

כיון דאינה לזבשת מלמעלה רידי כדרך הנשים דאם היו שערותיה מגולות ממש עוברת בזה על דת משה דהא יש בזה איסור מדאורייתא מדכתיב באשה סוטה ופרע את ראש האשה ותנא רבי ר' ישמעאל סכאן אזהרה לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת ראש דהיינו מדכתב קרא שהיה הכהן מסיר המטפחת מעל שערות ראשה כדי לנוולה לעיני הכל מכלל רשאי בנות ישראל נוהרות לילך באופן זה, והעתיק דבר זה הרב אלפס והרא"ש בהלכותיו, וכן כתב הרמב"ם (בפכ"ד מהלכות אישות) וז"ל מי שונתה תחת בעלה אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא המונה בלבד אלא אף העוברת על דת משה או על דת יהודית, ואלו הן הרברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת משה יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי או שנודרת או שנשבעת ואינה מקיימת או ששטשה מטתה והיא נדה או שאינה קוצה לה חלתה או שהאכילה את בעלה דברים אסורים עי"ש עוד, ואלו הן הרברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת יהודית יוצאה לשוק או למבוי מפולש וראשה פרוע ואין לה רידי כדרך הנשים אע"פ ששערה מכוסה במטפחת או שהיתה משחקת עם בחורים ועי"ש עוד דברים (כ"ז לקמתי מלשונו ממש בקצרה) וכן כתב בטור אבן העזר סימן קמ"ו וכן בשו"ע אבן העזר סימן קמ"ט ס"ד העתיק לשון הרמב"ם הנ"ל להלכה, וכן כל הפוסקים ראשונים ואחרונים כולם העתיקו דבר זה לדינא דאם האשה יוצאת לשוק ושערותיה מגולין היא עוברת בזה על איסור דאורייתא:

פרק שני

בו יבואר דין דשער באשה ערוה ואסור לומר שום דבר קדושה נגדה.

דע עוד דמלבד איסור פרוע ראש יש עוד ענין אחר שמחמת זה צריכה להיות שערת מכוסה אפילו בביתה באיזה כיסוי או כפאה נכרית (הוא מה שקורין פארוק) דאל"ה אסור אפילו לבעלה לומר שום דבר קדושה נגדה, דהשער הוא בכלל ערוה כמו שאמרו חז"ל (בברכות כ"ד) שער באשה ערוה שנאמר וכו' עי"ש וכן פסק האלפס והרמב"ם והרא"ש והמור והשו"ע וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים. וזה לשון השו"ע אורח חיים בסיומן ע"ה ס"ב שער של אשה שדרכה אסור לקרות כנגדו אפילו אשתו ואפילו

אין עבירה, און דער הייליגער אלפס און דער רמב"ם און דער טור און דער שו"ע ערוה שצ"ק אין דער איסור דער פון איז גייער גרויס עד גן בארף קען זיך גייער היקין:

אין קעם פאק נעמט פאלייט נעקין אז קען טאר גיטש זאגן. קיין שום היידיגען ווארט צאנטקענין דיא אויף גידעקטע האר פון איין אשט:

דע זאקסט וויסען נאך צאנא או רעין דיא עבירה וואס אויפן איז גיטשאנען איז דא נאך צאנא וואס מחמת דעם דארף זיין זיך היטען אז דיא האר אינעם זאך זיין צו גידעקט אפילו אין שטוב מיט איין פאמיליעקע אדער מיט איין פארוק ווארום אז נישט טאר אפילו דער מאן נישט זאגן. קיין שום היידיגען ווארט צאנטקענין איר ווארום דיא האר איז אין כלל פון ערנה וויא אונזעקע היידיגען דאקס זאגן איין דיא נאך (בכרות) זענען פאשה ערנה דער טייטש דער פון איז. די האר פון איין אשט וואס איז צו גידעקט איז אין כלל פון ערנה, און אזוי פאקט דער היידיגער אלפס און דער רמב"ם און דער רא"ש און דער טור און דער שו"ע ערוה און אלע פוסקים דאס גייען. און אזוי צווייט דער שו"ע ערוה אורח חיים די האר פון איין אשט וואס דער שטייגער פון ידעשטע טעכטער עס זאך זיין צו גידעקט נדיינו די וואס האט גינעקען איין מאן אדער נישט פון אפירייל) טאר קען גיטש זאגן. קיין

שום

הג"א עיין באוה"ח סימן ע"ה וכמשה כדורה ס"ק ט"ו שמדבר בענין זה

אם נתגלה רק קצת מהן [כן כתב בספר שולחן שלמה והוא פשוט, ומה שכתוב בש"ס דשערות של נשים שרגליהן ללא מחסן לגמחן מחסן לקרות כנגדן, כתב בשו"ת מהם סופר סימן ל"ו דהיינו שכלב כונס של ראשה יש לה לחת והוא כנגד המלמס השער שלא יכל לחסן וזוהו מעט שלי אפשר ללמס ויזל מהמפת פ"ז מקיל הש"ס, ועיין מה שכתבנו לקמן פ"ח בשכחז"ק]. ואפילו אם דרך אשה זו וחברותיה באותו מקום לילך בגילויי שיערה בשוק בדרך הפרוצות אסור לקרות כנגדה וכמו אם היו זרועותיה ושוקה מגולין דאסור בכל גוונא לקרות כנגדן וכמו שכתב בספר הפארת שמואל ואלוהי רבא וחיי אדם [והמעט בזה כיון שצריכות לכסות השערות מצד הרין ויש בזה איסור תורה וכנ"ל בפרק ראשון וגם כל בנות ישראל המחזיקות בדת משה נזהרות בזה מיטות אבותינו מעולם ועד עתה בכלל ערוה היא ואסור לקרות כנגדן ולא בא השו"ע רק למעט בתולות שדרכן לילך בפריעת ראש]:

פרק שלישי

בו יבואר כמה וכמה איסורין היא מכנסת לעצמה ע"י מנהגה הרע הזה. וכמה הצטרך לבסוף עונשים עבור זה.

הנה ידוע הוא מה שהובא בדברי חכמינו ז"ל החילוק הגדול שיש בין העושה איזה איסור פ"א מפני שנתגבר עליו היצר ובין מי שהופקר אצלו האיסור לגמרי ורבינו יונה בשערי תשובה (פרק) האריך בזה הרבה וכתב שזה האיש שהופקר אצלו איזה עון לגמרי עם פושעים נמנה וגדול עונו מנשוא והוא נקרא בפי חכמינו ז"ל בשביל זה בשם מומר לדבר אחד עבור זה שפורק מעל עצמו עול מצוה אחת ממצות ה' וע"ז יוצא

שום יודישען ווארט אנטקעגן אפילו אנטקעגן זיין אייגענע ווייב, און אפילו אז עס קאמ זיך אפ גידעקט אביסל דער פון, און אפילו אז עס איז דער שטייגער אין דער שטאט אז אקע ווייגער גייען מיט אייגענע האר אפ גידעקט אין גאס פון דעקט וועגן פאר קען אויך נישט און דער דעקענער דין איז אויב דער שטייגער פון דער שטאט איז אז עס זאלן גיין אקע נשים מיט הויך אריקס פון דעקט וועגן פאר קען נישט זאגן. קיין יודישען ווארט אנטקעגן, און דער מעם פון דיא אלע זאכן איז ווארום אונזער היידיגע תורה ווערט גיט גיביטען איבער אשקעכטין כנגד פון דער ווערט, גם בארף קען וויסען אז אנטקעגן אס גידעקטע אריקס און אנטקעגן די בארץ אדער בריקט אפ גידעקטע אפילו פון איין אייגענע שטאטער פאר קען נישט זאגן. קיין שום יודישען ווארט גיט פגעצין און נישט באוועגן און נישט דערנען און נישט קיין ברכה באגין:

אין דעם פרק וועט באשטייט ווערין ווער פיר איסורין וואס די אשה פרעגט צו זיך אריין דורך איר שקעכטין פירונג און וואי פיר שטראף וועט זי נאר דעם באקומען דורך דעם:

הנה, עס איזט בויסט וואס עס ווערט גיבראכט אין די רייד פון די הייליגע חכמים ז"ל דעם גרויסען אונטער טייל וואס עס איז לא צווישען דעם וואס מוט וועלכע עבירה איין פאר ווייל דער יצר הרע קאמ זיך און איהם גיטאקט און צא וויסען דעם וואס ביא איהם איז גיטאקט אין עבירה נאר דער רייד און דער רייד זיך אין שיער השוקה דער לענגערט ער ווער פיר אין דעם און ער שרייבט אז ווען דער קענטש וואס ביא איהם איז דער וועלכע עבירה אויף שטענדיג ווערט ער גיטקט מיט די פושעים וואס קאמ איז דער העכסטער סארט וועלכע און זיין עבירה איז ווער גרויס צא פאר נעגין ווייל ער נעמט

בוה נאמר ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם, שפירושו אשר לא יקבל על עצמו לקיים את כל דברי התורה מראש ועד סוף כי אם אמור יאמר העבד לרבו כל אשר האמר אלי אעשה וזוהי בדבר אחד כבר שבר עול ארונים מעליו והישר בעיניו יעשה. והנה מכל זה סמילא נבין את גדולת העון של האשה שמרגלת עצמה בזה החטא לילך בשוק לעיני הבריות בשערותיה המגולות כי הלא מחלפת עצמה לעבירה הזו ואמרו חז"ל (בסדרש שוחר טוב) כל המחליט עצמו לעבירה אין לו מהילה עולמית, וידוע הוא מה שאמר הכתוב הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה דהיינו בעת שהאדם מתחיל לעשות העון נדמה לו בעיניו שהוא איסור קטן מאד ומתיר לעצמו לעשות דבר זה אבל כשהוא כופלו וחוזר וכופלו נעשה לבסוף עב כעבות העגלה כי אפילו חוט משי כשכופלו הרבה מאד יכול לעשות חבל עב וכ"ש כשיכפול חבל עב באופן זה כמה הוא חזק וכמה הוא עצום, כן הוא בעינינו כי אפילו אם היה האיסור קטן היה נחשב לעון גדול ע"י כפילתו כמה פעמים וכ"ש בזה שהאיסור מצד עצמו הוא ג"כ גדול [שהוא איסור ראוייחא ונעשה בפרסום לפני כמה אנשים] כמה נכפלה רעתה ע"י כפילתה שכופלה את העון לאלפים בימי חייה, נס ידוע הוא מה שאמרו חכמינו ז"ל שטבל עבירה שהאדם עושה כעוה"ו נברא מלאך חבלה אחד הממנה אח"כ ליטול

פון זיך אַראָפּ אײַן קעזע פון די קעזע וואס נאט ב"ה האט אונז פאר זאגט אונ אויף דעם זאגט אונז נא הייליגע הנה נפילת אונ דער מענטש וואס ער וועט נישט אויף שפעקן די רייד פון דער הנה צו טאקן זיי דער פשט איז ער וועט נישט נעמען אויף זיך קאנען צו זיין גאר די רייד פון דער הנה פון און הייב פון סוף דען אויב אז דער קענט וועט זאגן צו זיין האר אקע וואס די וועסט פיר הייסן וועל איך טאקן אויפער און זאך וועט איך דיר נישט טאקן נעמט ער דאך פון זיך אראפ דעם ענד פון זיין האר אונטעס איז ביא איהם קענט צו טאקן אקע וואס איהם וועט געפעקן צו טאקן. פון די רייד קענען פיר פאר שטיין די גרויסהייט פון די געבירע ווען אז די אשה געווינט זיך אין דער געבירע צו גיין אן נאם פאר אקע קענטשין מיט אירע אפ געקעקע האר ווארעם זיא באשטימט זיך און שפעקט צו די געבירע און אזויא נעמען פיר אין קה"ל שוחר טוב דער וואס באשטימט זיך צו און געבירע קען קען איהם נישט סתור זיין אייביג און וועט געבירע אונ דאס איז באוואוסט וואס דער פסוק זאגט אונז אין ישעיה הוי כושבי העון ברחלי השוא ובעבות העגלה חטאה וואס מיינט דער פסוק דען אין דער צייט אז דער מענטש הייבט און צו פירן און געבירע באקט זיך איהם אין זיין הארץ און אין וועט אויגען וואס וויא ריידן און דעם קענטשין צו טאקן די געבירע אז דאס איז גאר אקליינער איסור און ער טראכט זיך אז ער קען דאס טאקן די זאך און דער נאך שוחר טוב דאס עקליינער טאקן ווערט דאס צום סוף גראב אזוי ווי די גראב שטריק פון וואגן דען אפיר דער פאדים פון ווייז אז קען נאך איהם און געוויגן אין פיר ווערט ער אויף און גראב שטריק און אפשימא שוין אז קען נאך אויף לייגן אנגראב שטריק אין פיר טאקן ווערט דאס געוויס וועט שטארק און גראב. אויף דעם געקלייגן ארם איז אונזער עקן וואס פיר ריידן ווען אפיר אז דאס וואלט געווען אקליינער געבירע וואלט דאס אויף געקלייגט ווערן צו אקליינער געבירע דורך דעם וואס קען שוחר טוב ווי פיר טאקן און אפשימא אז די געבירע אליין איז גרויס פון זיך אליין בחמת דאס איז און איסור מלאווייחא און דאס ווערט נאך געטאקן פאר פיר מענטשין וואס וויא נעקן אירע האר פון קאפ ווערן וויא אויף געלש אין דעם היינט באקן דאך די אשה באקענען וויא פיר איז אירע שפעקטעם געאפיקט דען זיא שוחר דאס אויף אירע קעבן כוונענטער טאקן. און דאס איז באוואוסט וואס אונזערע חכמים זל זאגן אז פון נעקער געבירע וואס דער מענטש שוחר אויף דער וועקט וועקט דער פון

[illegible]

טפא בגיהנם, על כן יתכונן האדם בכל זה בעודו בחייו וילך בדרכי השׁוׁת וינצל מכל צרה ;

פרק רביעי

בו יבואר פיתוי היצר ישיש בענין זה.

ואל ימעה אותה היצר שהנצל מן הדין מפני שהיתה צריכה להתקשט עצמה לעיני בעלה שלא התגנה עליו כי באמת זוהי מעות דוחו שיך רק כביהה לבד ולא בשוק ועוד דגם כביהה היה לה עצה ללך באיזה כיסוי נאה או בפאה נכרית (פארק) על ראשה. ולא לנלות שערותיה. והנה כאשר נתבונן נמצא ששתי סיבות גורמות לזה העון לכוא, אחד מפני העצלות שמתעצלת למרוח בכל יום ללבוש איזה כיסוי על שיערה ועוד מפני פיתוי היצר שנסיתה ליפות את עצמה לפני בני אדם ולהתקשט בשערותיה ועל שהיה הוא עתידה ליתן דין וחשבון, ובאמת כמה צריך האדם לירא ולפחד כשהתבונן בעניניו שלבסוף כשיעלה למעלה לפני כסא כבודו יתברך ליתן דין וחשבון ויראה את הדר כבוד אלהיו איך שיש לו כמה אלפים רבבות כהות של מלאכי השרת שעומרים תמיד לפני כבודו יתברך וכמאמר הכתוב אלף אלפים ישמשונו ורכיב רבון קדמוהי יקומון וכולם ועים וחלים מפניו ועושים באימה רצון קונם כשיראה האדם כ"ז איך לא יבוש או מעצמו אשר בשביל איזה עצלות או בשביל איזה הנאה קלה בעוה"ז ליפות את עצמו לפני בני אדם ולהתקשט לפניהם אשר המה ג"כ נושי עפר כמותו עבר כמה

וְאֵל זֶיין אָפּ גִּיהֵיט פֿון דעם אונזער וועט בִּזְכוּת זי גיציג ווערן פֿון אַלע צָרוֹת אַמֶּן בִּיָּד :

איין דעם פֿרק נעקסט באַשײַדעט. דיא איבער ריידונג פון יאָר דרע וואס דא איז:

וְאֵל וְיִמְעָה דְּעַר יִצְחָר וְאֵל וְיִם נִאֲרִי דִּיא אִשְׁתָּא אֲזֵי וְיֵא וְנֵעַם גִּיזֹר וְנֵעֲרִן פֿון דִּין וְיִיד
וְיֵא קָאָט וְיֵה גִיבֶאָרְקֵט אִים צִירִין פֿאַר דָּעם כּאָן אֲזֵי וְיֵא וְאֵל גִּיט כִּיאָט וְנֵעֲרִן אִירֵה אִירֵה וְנֵאָרֹם
אִין אִסֶּת אִין דָּאָם אִשְׁעֹת , אִיינֶם אִין אֲזֵי דָאָם קֶען דָּאָר וִין סַעַר גִּיט וְיֵא אִין שְׂטוֹב אָפֿער
יִם גִּיין אִין גָּט אָפֿ גִּיָּעקֵט דִּי הָאָר אֹנֶג אִפֿילוּ אִין שְׂטוֹב קֶען וִין אִירֵה צו דֶּעקֵן דִּי הָאָר סִיט
אִין צִיָּקֵט אָדער סִיט צִפֿאַרֹק אֹנֶג גִּיין עֲנִדֶּעקֵט דִּי הָאָר , וְהִנֵּה אֲזֵי וְנֵעַן סִיר וְאִקֵּן דָּאָם
בִּיאָקֶערִין גִּיפֿינֶען סִיר אֲזֵי עֵס אִין דָּאָם וְאִקֵּן וְנֵעַן אִיר גִּיט צו שְׂטאַרן לִיאַ עֲבִידָה , דָּאָם
עֲרִשְׁטִי וְאֵה אִין בִּתְרַת פֿוֹלְקִיט וְנֵאָם וִי פֿוֹיָט וְיֵה דָען עֵס אִין בִּיאַ אִיר אִשְׁתִּירָה אֲלֵעַ שְׂטאַן אָהֵן
שְׂטאַרן עֲפֵעַם בְּבִידָה , עֵס וְאֵל וִין צו גִּיָּעקֵט דִּי הָאָר , אֹנֶג דָּאָם אֲנִדֶּעקֵט אִין וְיִידֵי דְּעַר יִצְחָר
דְּעַם אִיר אָהֵן אֲזֵי וְיֵא וְיֵה סִיט דָּעם בִּיאַשִׁינֶען פֿאַר אֲלֵעַ גִּיבִירֶענֶעם סִיט אֲלֵעַ הָאָר אֲנֵה אִיר
דִּי בִידֵט וְאִקֵּן אִין וְיֵא אָהֵן גִּיבִירֶיט צו גִּעבֵן דִּין אֹנֶג חֲשֹבֹן וְנֵאָרֹם אִין אִסֶּת וְיֵא סִיר בִּיאָרֵה
אֲסַענֶגֶשׁ מִרָאָה הָאָבִין אֹנֶג שְׂטֶעקֵן וְיֵה אֲזֵי עַר וְנֵעַם בִּיאָקֶערִין גִּינֶען פֿוֹרִיגֶן דָען סִיט מִרָאָה
וְנֵעַם דָּאָה גִּיָּעקֵט מֶענֶשׁ דִּיאִרִין אֲרִירֵה גִיין אִין דְּעַר הִיָּה פֿאַר דָּעם כּסָא הֶכְבֵּד פֿון יִתְ'ש
אָפֿ צו גִּעבֵן דִּין אֹנֶג חֲשֹבֹן אֹנֶג עַר וְנֵעַם וְעַהֵן דִּי לִינִיָּהִיט אֹנֶג דָּעם כּבֹּד פֿון גָּט בִּיה
אֲזֵי עֵס אִין דָּאָם וְיִמִּיד מוֹיָעֵרֵי אֹנֶג צֶעהֵן מוֹיָעֵקֶער כִּתּוּת פֿון מִלְּאָכִי הַשִּׁרָה וְנֵאָם וְיֵא שְׂטִינֶען
שְׂטֶענֶגֶר פֿאַר דָּעם כּבֹּד פֿון גָּט בִּיה יִתְ'ש אֲזֵי וְיֵא אִין פֿסוֹק שְׂטִיט מוֹיָענֶעם כּאֲהֵל
מוֹיָענֶעם בִּיאָרֶען אִירֵה אֹנֶג צֶעהֵן פֿאַר צֶעהֵן מוֹיָעֵרֵי שְׂטֶעקֵן וְיֵה פֿאַר אִירֵהם אֹנֶג צִיָּמֶערִין
פֿאַר אִירֵהם אֹנֶג אֲזֵי דְּעַר מֶענֶשׁ וְנֵעַם דָּאָם אֲלֵי וְעַהֵן וְיֵא וְנֵעַם עַר וְיֵה גִיט שְׂטֶעקֵן אֲזֵי צו
לִיב וִין פֿוֹלְקִיט אָדער צו לִיב וְיֵהקֶע הַבָּיָה אֲרִירֶנֶע וְנֵאָם עַר מוֹט אֹפֿ דְּעַר גִּיָּעקֵט צו
בִּיאַשִׁינֶען וְיֵה אֹנֶג אִים צו צִירֶען וְיֵה פֿאַר מֶענֶשִׁין וְנֵאָם וְיֵא וְנֵעַן שְׂטִיט עַרד אֲזֵי וְיֵא

פעמים על רצונו של המלך ה' יתברך אשר הוא אלהי כל הצבאות האלו ובפרט כשישאלוהו ויאמרו לו משה סיוהה איך לא יראה למרוד בכוראך עמוד ברין והכר מעשיך [כי כל אחד מפעולותיו שעשה בעוה"ז כולם באות ועומדות לפניו בעת הדין להעיד עליו כמו שאמרו חז"ל] ואם אין אתה יכול להשיב מי יכול להשיב עבורך כמה יכוסה אז כלמה פניו, והנה התנא אמר הסתכל בשלשה דברים וכו' ולאן אתה הולך למקום עפר וכו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וכו' מה שאמר הכל בלשון נוכח אתה הולך אתה עתיד ולא אמר בלשון נסתר יסתכל האדם בשלשה דברים מאין בא ולאן ילך ולפני מי הוא עתיד ליתן דין וכו' כי באמת אנו רואין בחוש שכל אדם יודע בבירור כשהוא הולך ללוחות המט או לבית האכל שהאדם עתיד למות ואעפ"כ אין פועל זה בנפשו פעולה רבה ולפעמים אינו פועל כלל והכל כמעט שהוא מצייר רק שפלוני מת אבל התנא הורה לנו שהעיקר שהאדם יצייר בנפשו המיד את מצבו העתידי שיוילר ממנו שהוא הוא אשר יעשה לבסוף רמה והולעה והוא הוא אשר יצטרך ליתן דין וחשבון לפני מלך העולמים אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד ולזה אמר אתה הולך אתה עתיד וכשיתבונן האדם כל זה בעורו בחייו בוודאי שהשם יתברך ייטיב לו בזה ובבא :

ער איז האט ער עובר גינעזין וויא פיר מאהל אוף דעם רצון פון דעם קלז פלזי הסלכים הקב"ה ית"ש וואס ער איז דער נאט פון די אקע הערשאפט און פפרט אז מען וועט אים פרעגן די משה סיוהה וויא האסטו זיך גיט גיפארקט צו ווידער שפענענען אין ביין באשעפער שטעל זיך צום דין און דער קען דייעגע בעשים די שולעכטע ווארום אימליקעס ווערק וואס ער האט גיטאהן אויף דער וועלט קוקען אקע און שטעגין זיך פאר איהם בשעת ברין גדות ואנין אוף איהם אזוי וויא עס שטייט אין סדרש און אין דער גיטא און די אללין וועסט אוף דעם גיטא האפין קיין ענטפער ווער וועט קענען ענטפערין פון דייענט וועגן וויא קיל שאנד וועט צו דעקן דעם פנים פון דעם מענטשין. און אזויא לערינט אויז דער פגא אין פרקי אבות קוק ויך איין אין דביי וואכין וועסטו גיטא קוקען צו איין עבירה די ואלקט וויסען פון וואנעט די קוקסט און וואו די גייסט און פאר וועסטו די דארפסט געבין דין און חשבון ווארום וואנט דער פגא מיט דעם לשון נוכח אזוי וויא דער מענטש שטייט אנטקעגין און פאר וואס וואנט ער גיט מיט דעם לשון פון גיטא אזוי וויא דער מענטש איז גיטא דא דער ביי ווארום אין אגרת וועדן מיר אז געקער מענטש וויסט קלאר אז ער גיט באלייטן אפטר אדער אין אגרת האבל בארף ער דאך באקענען אז ער וועט אויך שטארבין בארף דאך אין איהם סאכין אנדויסען איין דרוק בשעת ער וועט דאס ווארום אזוי שטייט וסחי יתן אר לבו און פון דעסט וועגן וויקסט דאס אין איהם גיטא קיין גרויסע וויקעג און אפילו צוקיינע וויקעג אויך גיטא וואס איז די סבה דער פון ווייל ער באקענינט אקע אז ענער איז גיטא אדער און אויך זיך דער מאנט ער גיטא דארום מעלט אויז אפ דער פגא אז דער עיקר איז אז דער מענטש וואו זיך אפ סאכין בייא זיך אז ער אללין וועט גיטאהן ווערין רסה וואנעט און ער אללין וועט בארף געבין דין וועבון פאר דעם קלז מי וזקים וואס ער פאר טראגט גיט. קיין פנים און ער נעמט גיט. קיין אונטער קופונג דארום וואנט ער אקע מיט דעם לשון טבח דא אללין גיט אקע גיטא צו זיין וויא דא וועקסט וויא ענעם ווערם גיטאהן. און אז דער מענטש וועט דאס גיט באקענען דא באנצע צייט פון זיין געבין וועט ער געוויס השוכה מאקע וועט איהם גיט זיין אויף דער וועקט און אויף ענער וועקט אביד :

גדר עולם

פרק חמישי

12

בו יבואר עוד פיתוי היצר שיש בענין זה

גם אל פתה היצר לאמר הלא לא יחידה אני בעיר בדבר זה כמו שיהיה שם עם שאר
בנות ישראל נשי העיר היוצאות פרועות ראש לשוק בן יהיה עמדי, אמשול לך משל
למה הדבר דומה לאחד שנתפס ונחבש בבית האסירים על איוו עליה וימר לו שם ויהי
לו שם יום לשנה ויבואו אליו אחיו ובית אביו לנחמו ויספרו לו כי זה מקרוב אירע דבר
כזה במדינה אחרת לאדם אחר פלוני אלמוני וגם הוא נחבש באופן קשה כזה מטש, ויען
ויאמר להם הכזה נחום הוא אלי, אבל הוא אלי, אלו הייתם מספרים לי שלבסוף
ניצול אותו פלוני מזה העונש אפשר שהייתם מפינים לי דאגתי במקצה עי"ו או עכ"פ
אם הייתם מספרים לי שפלוני אלמוני נתפס ג"כ על ענין זה והיום או מחר יהיה ג"כ
נחבש עמי בחרי אפשר שזה היה ג"כ קצת נחום אלי כאשר אראה שאיני יחיד בדבר
הזה אבל עתה שהוא נחבש במדינה אחרת מה יוסף לי שמחה מזה אם ככים וחובשים
עוד אדם, וכן נמי ככה פענינו טמש מה שמחה יגיע לו לאדם אם עוד אדם עובר עבירה
וגם הוא נחבש באופן קשה כזה במקום אחר הלא מקום הניהנם ידוע הוא שהוא
גדול מאד, שכל העולם הוא אחר מכמה אלפים בניהנם כמו שאמרו חז"ל בפסחים
דף צ"ד ע"א ע"י שם ויש בידו לתפוס למאות ולאלפים אנשים אשר כל אחר

אין דעם פרק וועט באשמש ווערן נאך אין ענין
פון דיא איבער ריידונג פון דעם יצר הרע:

הנה דער יצה"ר ואל דיר דאס אייך נישט אהן ריידן וואָרונד וואָר איך ווען פרוםער
פאר אלעמען דען עס איז דאָ אין שטאט אסאך ווייכער וואָס וואָס נישט מיט אייגענע האָר
אונד וואָס עס וועט ווען מיט אלעמען אזויא וועט ווען מיט מיר, וועל איך דיר גלייכן צוא
וואָס דיא וואָר איז גלייך איינעם האָט מען אהן גינעמען אונד מען האָט איהם נישטס אין
קליטן אונד מען האָט איהם אריין גינעצט אין טוירמע ווייל מען האָט אייך איהם - גינעצט
אין בלבול אונד דארטן איז איהם ווער ביטער גינעווען אז ביא איהם איז גינעווען פאר
רעכניגט א סאָג ווען פאר א יאהר ווייל ער וועט אין טוירמע וואָר דיא רעכטע שווער
דינע ווען, ווען גינעמען צו איהם ווען ברודער אונד ווען פאָטערס הויז גינער צו
פריסטן איהם אונד וואָר דער ציילן איהם אז נישט לאנג האָט זיך גינעראפן מיט אַמענטשין
אין יענער לאַנד וואָס די קענסט איהם אז איהם האָט מען אייך גינעצט אין טוירמע
נישטס אין קליטן אזויא וואָר דיר האָט גינעראפן האָט ער וואָר גינעפערט אונד האָט
אזויא גינעצט צוא וואָר איז דאָס דען אהן פריסטונג פון אייך פאר מיר דאָס איז נאך מער
פרייערדיג פאר מיר ווען אז איהר וואָלט מיר דער ציילן אז יענער איז ניצול געוואָרן צום
סוף וואָלט איהר מיר אביסל גינעפערט אייך מינע טויערדיקעם דורך דעם אַבער עכ"פ
ווען אז איהר וואָלט מיר דער ציילן אז יענער וועט מיט מיר צו וואָסן ווען אין איין
הער וועט מיר ווען פרייליכער וואָלט איך זיך אייך פריסטען אביסל אַבער יעצט אז ער
איז אין יענע לאַנד אונד איך בין דאָ וואָס קען דאָס מיר צו געבען א שמחה אז עס איז דאָ
נאך איינער אין מיין גלייכן וואָס מען וועט איהם אייך שלאָגן אונד שטיידן אין קליטן
אזוי וואָר מיר, אייך דעם ווערדיגען אופן איז דיא ענינים וואָס פאר אפרייד קען זיך
דער מענטש נעמען ווען אז נאך אַמענטש טוט אהן עבירה אונד ער וועט אייך
באשראָפּט ווערן אין גיהנם אזויא וואָר ווען גלייכן אין איין אנדער אַרם דען דאָס וועט
מען דאָך אז דער אַרם פון גיהנם איז ווער גרויס אז דיא גאנצע וועלט איז אהן וואָר פיל
שווערדיק פון גיהנם אזויא וואָר די חכמים ו"ל וואָר אונד אונד פסחים אונד דער

גדר עולם

יהיה רחוק מחבירו כמה מאות פרסאות ולא יראה ולא ישמע מחבירו כלל וביותר שאש של גיהנם איננו כמו אש שלנו שהוא מאיר אלא שהוא אש של חשך (דהיינו שאין בו רק כח השורף ולא כח המאיר כלל) וכדאיתא במדרש שהחשך שהיה בהחלת בריאת העולם נשאר בגיהנם א"כ אין כל אחד רואה את חבירו ולא שומע ממנו כלל אלא כל אחד בוכה וצוּקֶה או ואבוי במקומו, כמה גדול הוא עונש הגיהנם שאמרו חז"ל שכמה מיני אש יש בגיהנם יש בה גחלים כהרים ויש בה גחלים כנבעות ויש בה גחלים כים המלח ויש בה כאבנים גדולות ויש בה נהרות של זפת ושל גפרית מושכין ורותחין, וכשנגזר דין ח"ו על הרשע לירד לגיהנם הוא מוריד דמעות כ"כ עד שנעשה מזה כמו מעין וכמו שאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק עוברי בעסק הבכא מעין ישתהו כי הגיהנם נקרא עסק הבכא, וראה כי אפילו ארזיני דוד המלך ע"ה כשהיה נוכר מענין גיהנם היה מדועדע מאד וכמו שאמר הכתוב סמר מפחדך בשרי ומשפטך יראתי וידוע דפחד הוא מרמו על הגיהנם, ויבאר הכתוב עפ"י מה שכתב הגר"א ז"ל במשלי דכל זמן שהנפש איננה בטוהרה מעונש הגיהנם מובל גם בשר האדט והוא החומר יסורים בקבר וזהו כונת הכתוב סמר מפחדך בשרי היינו ע"י הפחד והוא הגיהנם גם הבשר מקבל יסורים כמו אם היו תוקעין אותו במסמרים, ומשפטך יראתי היינו הנפש מתיראת מן המשפט אשר היא נותנת לפני כסא כבודו והברך המקום יזכנו

גיהנם איז איין אָרט וואס דאָרטין קענען זיין מווייניגער פּענעמלישן און זעכערער איז נייט פון זיין חבר וויא פיר הונדערט מייד און איינער זעהט נישט און קערט נישט פון זיין חבר, און גאָר קער ווען דער פיינער פון גיהנם איז נישט אזויא וויא אונזערע פיינער וואס עס זייפט זייערסט אפיינער פון פינסקער ווארדען ער קאמ אין זיך קער נישט וויא אבס צו ברענען אָפּער נישט צווייבלין און אזויא וויא עס שטייט אין קידש אז דאס פינסקערקליש וואס עס איז געוועזן אין אן הייב פון באשאפן די וועלט איז גיפליבען אין גיהנם, אז נא אזויא פאר שטייט קען אז איינער זעהט נישט דעם אנדערן גאר זעכערער שרייבט אויף זיין אָרט אזוי ווייניג געשריבען וויא גרויס איז דער שטראף פון גיהנם וויא עס זאגן אונז דאס חז"ל אז עס איז דא וויא פיל ערגי פיינער עס איז דא קולין פיינער וואס זייא זענען גרויס וויא בערג און וויא די העכסטע בערג און וויא דער ים ברייט און וויא די גרעסטע שטיינער היינט גיפנט זיך שרייבן פון פיינער שרייבן פון שווערלי ציען זיך ווידען, און אז עס ווערט געזאגט דער דין דאס אויף דעם נאָשע צו גייערן אין גיהנם באכט ער גייערן אזוי פיר שטערן ביז עס ווערט דער פון אזוי וויא אקטואל און אזוי זאגן אונז דאס חכמינו דאס אויף דעם פסוק עוברי בעסק הבכא מעין ישתהו וזייערע וויא איז דער פון די וואס פארן איינער די משיגערס פון געוויין באכען זיי דאָרטען אקטואל פון שטערן דען דער גיהנם ווערט גייראפן עסק הבכא, און אז קען זאל גוט פארשטענדיק קען מען זעהן אז דורך הספק עיה ווען אז ער קאמ זיך אויף זייער גיפארקט און גיפערטעט אזוי וויא מיר גיפערן אין זייער בייט ספר ספרהך בשרי ומשפטך יראתי און דאס איז באוואוסט אז דער ווארט פחד מיינט קען דאס גיהנם און דאס גיפנט קען די גייד פון פסוק אין דאס הייליקע ווערטער פון דעם וויינער גאון אין משלי אז דאס צייט וואס דער נאָש איז נישט זיין פון דעם ענליש גיהנם איז דער קערפער וואס ער ווערט און גייראפן בשר צייט ער יסורים אין גבר איז דאס די בוניה פון פסוק ספר ספרהך בשרי ודורך דעם פחד פון גיהנם איז דער קערפער געמאכט צו יסורים אזוי וויא מען ווארט איהם דורך שטעבן מיט שטענעקס און פאר דיין משפט האב איהם סורא דאס איז די נאָשקא וואס זיא בארף געבן דין און חשבון פאר דעם מנה פלגי במלכים הקפדה, גאט ב"ה זאל אונז ברכה זיין אז מיר זאלן השוכה טאהן צו איהם באַקט און ער זאל זיין אין אונזער דילף אז

להחזת מהשבים אליו באמת ויהיה הוא עמנו בעזרתנו ולא נירא רע וכמו שאמר הכתוב
גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי :

פרק ששי

בו יבואר גודל החיוב להבעל להוכיח לאשתו בזה.

הנה ידוע דהוכחה היא מ"ע דאורייתא כמו דכתיב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא
עליו חמא ואמרו חז"ל כל מי שיש לו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס
בעין אנשי ביתו, א"כ לפי זה כמה גודל החיוב על הבעל למחותה בעון זה ולהעריך
לפניה את גודל האיסור שיש בהולכת בשוק פרועת ראש או בגילוי זרועותיה לבני אדם
וגם שהיא מקלקלת בזה שאיננה מתנהגת ברכי הצניעות להבנים הנולדים לו ממנה
וכמו שנכתב לקמן בפרק ו' ואפילו אם הולכת פרועת ראש רק בביתה לבד ולא בשוק
עכ"פ היא מקלקלת בזה לכל דבר קרושה שהוא אומר בעודו בחייו דהיינו כפי הרגל
כל איש ואיש בביתו להתפלל ולברך המוציא וברכת המזון וכל הברכות ולקרות בתורה
וקשה מאד ליוהר כשאשתו הולכת בביתה פרועת ראש שלא לאמר שום דברי קרושה
נגדה, ואל יחשוב האדם בנפשו לאמר כבר אטרתה לה פעמים ושלוש ואיננה שומעת
לי ומה לי לדבר עוד בענין זה, יתבונן האדם בעצמו האם היה מתנהג כן כשהיה רואה
שאשתו מקלקלת כל עסקיו שהוא עושה בוודאי היה צוץ מר עליה לאמר מה העשי

כיר ואין נישט מציא דאבין פאר ש'עקעקטן אונ צווי וויא אין פסיק ש'שייט ווען איה ווער
זיין אין דעם טאדל וואס דאס איז דער ש'טן פון מוים האב איה נישט מציא פאר ש'עקעקטן
ווארום דאס פון מוים ס'ר צמן ביר :

אין דעם פרק וועט פאשייט ווערן וויא גרוס איז דער חיוב
אויף דעם באן אז ער זאל ש'טראפן זיין נויב אונ ער זאל איר
געבן צו פאר ש'טין ס'ט אפ'שיל וויא דא וועט צוים גירעט ווערן :

הנה דאס איז וויסענדיק אז ווען איינער וועט אין גולה פון דעם אנדערן איז א מצוה
מצוה פון דא היינטיגע הערה אז פון זאל איהם זאגן אז פון דאס נישט טאן דען צוויי
ש'שייט אין פסוק הוכח תוכיח את עמיתך דאס ביינא פון אז פון דאס איהם ש'עקעקטן
אז פון דאס נישט טאן אונ אנדערע חכמינו דל זאגן אונ אז דער נאם קען ווערן
אין דא סענאטשין פון וויינע הויז ביט אונ ער וועט זיין נישט וועט ער איה גיטשען ווערן אז
ער זאל גיטשען ווערן פאר דעם, ביינא אז ג'ס איז צוויי דאך וויסען געזען פאר וויא
גרויס עס איז דער חיוב אויף איהם אז ער זאל ווערן זיין נויב אז וויא זאל ג'ס זיין וויא דא
פריצות ס'ט איה קאר פון קאפ אדער וויא אנדערע פריצות בייט דא אדעסס געזעקט
דען אז וויא איז נישט גיהים אין דעם פרינא פון געזעט קאפן פון איר איהם נישט קיין
פרינא קינדער ד'היה צוויי וויא וויסער וועט ש'טין אין פרק ו', אונ אפילו אז וויא גייט אפ
גידעקט דא דא פער נישט זאל אין שטוב אונ גיטש אין נאם פון דעם וועגן איז נא
קאפאק אלע היינטיגע ביר וואס ער רעט אין שטוב ביט דא תפילות וואס קען פער נישט
זיין וויא אין שטוב אונ נוצצא אונ געזעקט אונ גריצא ש'טע אונ נאך אנדערע פריצות
אונ קענען אין שטוב איז דאס שווער אז קען זאגן גיהים אז פון דאס נישט זאגן דא
היינטיגע ביר קעגן איה, אונ ער זאל בייא ד'ה נישט רעקעגן איה האב שוין איהר ג'אגט
וויא פיר טאדל אונ עס קעקט נישט ביינא וואס איז דא פרינא פון דא אייבערדיק ביר
דאך דער קענטש בייא ויה בארעקעגן ווען אז ער וואלט זעהן אז וויא פירט איהם אפער

לכר שאין את מסייעת לי עוד תקלקלי כל מחיתי במה נחיה אני וכל אנשי ביתי האם נמות מפני שמויך והיה מתחכם בכל מיני עצה להעריך לפניו את גודל שמוותו פעם בלשון רכה ופעם בלשון קשה עד שהיתה מחבוננת בעצמה להסיר אולתה מעליה כן בענינו צריך תמיד להוכיחה בענין זה ולהעריך לפניו את גודל הקלקולים היוצאים מזה שיהיה עי"ז מר באחרית גם לה גם לו שימצא עי"ז כמה מאית ואלפים תפלות וברכות שהיו שלא כהוגן עד שעיי' תהרצה היא בעצמה לילך בכיסוי (איזה בגד אי פארוק) על שערה. ואמשול לך משל למה הדבר דומה, לסוחר אחד גדול שהיה דר בעיר מלוכה ומסחרו היה באבנים טובות ומרגליות ואשתו היתה נושאת ונותנת בתוך העסק הזה, והבעל היה דרכו ליסע תמיד למדינות רחוקות לקנותם ולשלחם פה לבית מסחרו. ויהי היום ויבואו שרי מלוכה לבית הסוחר הזה ויאמרו להאשה שמענו על בעלך כי הוא סוחר גדול והוא מבין באבנים טובות ומרגליות ועהה הגיע זמן לכתור את מלכנו בכתר

די גישעפטן דורך דעם וואס ער זאגט איהר אונ ווא פאקט איהם גישט דאן וועט ער צוא איהר זאגן גינג וואס איה האב גישט פון דיר קיין הילף אין גישעפט מאכטו מיר נאך ערענער וויא וועלן מיר געבין מיט אונזערע קינדער צו קען אז דא פיסט פאר נארט זאלן מיר אונזע קיין פון דער וועלט אהן צייט אונ ווען ווא העקט גישט צו קריגט ער זיך וויא ער זאל איהר איבער היידן אז ווא זאל גישט זיין פאר נארט אפט מאהר מיט גוטע רייד אונ אויב עס העלפט גיט מיט גוטע רייד איז רעכט זיך צו קריגען מיט איהר ביי ווא מוז אונזע ווארפן איהר פירינג אז ווא זאל דאס נויטער גישט טאדן, אונ אזויא איז אויף אונזער ענין וואס מיר היידן וועגן דעם באהר דער פאן מיט איהר שטענדיג היידן אונ געבין איהר צו פאר שטיין וויא גרויס עס איז די שטרויכונג וואס עס קומט ארויס פון דעם, אונ דא צייט וואס וועט קומען נאך דעם קען זיין ווייטער שטעכט דען השיר ווארט ביי דער צייט וואס דער מענטש זאל זיך ציין באקערין ווייטע בעשים דעם וואס ער האט גיטאדן אונ ער זאל היטובה טאדן אויף ווא רעכנט איהם גאט ביה ווייטע שידדיגע גבורות פאר כחות אונ ווען אז דער מענטש גיט דא אין דא שטעכט ווען אונ ער באקענט זיך גישט היטובה צוא טאדן קומט אויף איהם אזוי איין צייט וואס מען נעמט ביי איהם השפון אויף די גרויסע גבורות אונ דער נאך וואס מען אויף צו שטראפן איהם אפיר אויף דא גבורות וואס ער ציין טוט גישט נאר אז ער האט גיקענט דאס פאר היטן אונ ער האט דאס גישט פאר היט אז עס זאל דאס גיט ארויס קומען נעמט ער דעם נעקענען פסק אזוי וויא ער ציין ווארט דאס גיטאדן ווארום דער אקט איז ווען אז די אשה גייט אין דא האר אז עס ווערט זיך ארויס ווערט מען נאך גיטל דורך איהר אונ ווא פיר מווענד ברכות אונ הפילות ווערט גיטאדן גישט וויא גיטעדיג איז דורך איהר אונ אז מען זאל איר געבין צוא פאר שטיין וויא גרויס איז דא גיטעדיג דער פון נעמט ווא ציין ברכות ווערן אז ווא זאל זיין ווייטער אפ גיטע צו גיין צוא גיטעקט דא קאס, אונ מיר ווערן דאס דורך היידן מיט אפער צו וואס דאס איז גיטעדיג, עס האט זיך גיטאדן איינער האט גיטאדן אין אפמאט וואס דאט קריגט מען דעם סוף אונ דער מענטש האט גיטאדן מיט מווענד אבנים טובות אונ דיבאנדיג אונ דעם גישעפט האט גיטעדיג זיין ווייט אונ ער ציין איז גיטעדיג גישט אין דער היים דען זיין שטיינער איז גיטעדיג אז ער פקענט צונעם פארין אין ווייטע גענער אויף קויפן אונ אפ שיקען אהיים אין דאס פון זיין גישעפט ויהי היום עס זענען גיטעדיג די צורים פון דער מדינה אין דאס פון דעם סוחר אונ וויא האפן גיטאדן דאס פון סוחר דאס האפן גיטעדיג אז דאס איז אגרויסער פאלשטענדיקער אויף דיבאנטימאג ע"פ אזויא וויא נעמט איז דא צייט אז מיר באפין קריגען אונזער קעניג אין די קרוין פון ברכות זענען קיר דיר כידען אז די נאקט זעהן אונ צו שאפן

המלוכה ונצרך לנו אבנים טובות ויקרות האם יש כזה בבית מסחר. והען ותאמר אבנים כאלה שהן יקרות למאד וראויות רק להנתן בכתר המלך אין לי ורק אכתוב לבעלי שישתדל להשיגם למען כבוד מלכנו. ויענו ויאמרו לה דעי נא כי חשורה גדולה חשני ע"ז מאת המלך אך הוהרי והוהרי שלא יהיו ח"ו אבנים מוויפות כי בעת הבתרת הכתר מתקבצין כמה וכמה מלכים שהם מבינים גדולים על אבנים כאלה והיה אם ימצא ח"ו שום ויוף בהן יהיה ביוון גדול להמלך ולנו המתעסקים בדבר הזה וגם לך יבולע ח"ו על ידי זה ע"כ הוהרי בדבר הזה. והען ותאמר אין דרכי ודרך בעלי מעולם למחור באבנים מוויפות ובפרט בדבר הניגע לכתר מלכות, ותיכף כתבה לבעלה מכתב שיוור עצמו לקנות אבנים יקרות למאד שההייתה ראויות להנתן בכתר המלך ויראה להשגיח שלא יהיה שום ויוף בהן, והשיב הבעל אבנים יקרות כאלה יש לי ואני שולחם אליך אך ליתנם לכתר המלך הוא ענין גורא מאד ע"כ אף שאני דרשתי קצת אצל מבינים ואמרו שאינן מוויפות גם את בבואם לידך הוהרי מהחלה להתבונן בהם ולהראותם למבינים אם אין בהם ויוף ואח"כ למסרם לשרי המלוכה. והיו כבוא המכתב עם האבנים היקרות לידה וראתה שכתבה בעלה שלפי דעתו אינן מוויפות מרוב חסרתה להרוחת המסמן לחשוקת הכביר שהיכל להתפאר לעיני הכל ולהתקשט לפניהם באותות הכבוד (ארדער) שזיתן לה עבור זה מאת המלך לא חששה לצווי בעלה לחקור עוד אחר זה ותיכף

השיקע ריבאנטין אז כיר נאקין קענען געבין אין קרוין פון מלכות האט זיא זיין גענעמפערט קעמט האב איך גיטש נאר איך וועל ליבייגין צו היין כאן אז ער זאל זעהן דאס צו וויין און צו גלייבן דאס בלויז אז כיר נאקין קענען דאס קער ווייזן צו דער צייט וואס אונזער קעניג הארף באקומען דעם כבוד פון אלעמען דיא קעניגשין וואס זענען גוטע פריינד דעם מלך גענעפערן און זאגן צו איהר וויסן ווען אז דו וועסט דאס אונז שאפן וועסטו באזויגט ווערן פון אונז און די גרעסטע גיטאנק וועסטו באקומען פון מלך נאר היט זיך ווייזער אז עס זאל גיט זיין חז קיין פאלשע ריבאנטין דען אין דער צייט וואס מען קיינט דעם מלך קלייבן זיך אויף פירסטען וואס זיין זענען גרויסע פערשטענדיקע אויף ריבאנטען און ווען עס וועט גיפונען ווערן דו אפאלקטיט גיט וואס וועט זיין דיא גרעסטע שאנדע פאר דעם מלך און פאר אינו מענטשן וואס כיר האבן גישאפט אנעלכע פאלשע ריבאנטען און פאר דיר קען זיין נאך געקער חז דורך דעם דערום זאלסט דו זיין ווייזער גיט. וויא די מענטשן ביידיין דאס צו איהר גענעפערט ווא זיין אז איך היט היין פאן האנדלען כיר גיט קיין קאדק מיט פאלשע ריבאנטין און פברט זעמט וואס דאס איז זונע אין קרוין פון מלך וויא מען האט דאס מיט איר אפ גיטעט האט ווא גלייבן גיטלייבן צום כאן אפערן אז ער זאל זיך צו הייבן און צו קויפן אבנים טובות אז מען זאל דאס געבן אין קרוין פון מלך און ער זאל גוט זעהן אז עס זאל גיט זיין קיין פאלשע און דער כאן האט זיך וועט געזעט איך שיק דיר אבנים טובות און דאס זאלסט זעהן פריער צו קען מען דאס נעמען פאר דעם כתר מלך דערום ווען אפילו איך האב שוין נאך גיפונעט ביא מבינים און וויא האבן כיר גיטאנט אז עס איז גיטש קיין פאלשע נאר אז דאס וועט זעהן קען צו דיר זאלסטו זיין גיטש און צו פאר שטיין און נאך פרייגן ביא גרויסע מבינים און נאך דעם זאלסטו אפער גענעפערן וויא צו די הארץ פון קעניג. ויהי היום וויא עס איז גיטלייבן דער מלך היט דאס אבנים טובות צו איר אין האנד און וויא זיא האט גלייבן דעם מלך אז ער קיינט צו דאס איז גיט קיין פאלשע ריבאנטין און וויא זיא האט ביי זיך גיטלייבן אז ווא וועט באקומען פיר געלט און ווייזער פיר כבוד אז ווא וועט זיך קענען באקומען פאר אקעטען און ווא וועט באזויגן דעם אקדער וואס ווא האט באקומען צו גיב דעם פון מלך האט ווא קיין מורא גיטש גיטאנט וויא דער פאן האט

גדר עולם

וייסרם שמה ביסורים קשים. ותען האשה בקול ככי ותאמר לבעלה אתה היית בעוכרי ואתה הוא המכני מכת רצח ולא השימר הזה כי האם לא ידעת שהאבנים נקנות להיות קבועות בכתר המלך והיה לך ליתור יפה שלא יהיה שים ויוף בהן ועי"ז היה טוב גם לי גם לך לעולם ע"י העסק הזה אבל עתה ראה מה עשית במסחרך הבאת עלי כל ההכאות והיסורין הגדולים אוי לי ואוי לנפשי מה יהיה סוף ואחרית ע"י יסורין כאלה. ויען הבעל בקול מר ויאמר אוי לך ואוי לנפשך שגרמת לך כל הצרות וגם לי כי הלא כתבתי לך מתחלה והתירתי בך שלקנות אבנים טובות לכתר מלוכה הוא ענין נורא מאד ע"כ תראי לדרוש מתחלה היטב אם אין בהם שום ויוף ואח"כ למסרם למלכות והיה לך לקיים דברי אך חמרתך להתעשר עי"ז בהן רב וליךך במלבושי רקמה ולהתפאר לפני הכל גרם לך שנכתבו עיני שכלך ונפלת בכור שוחה וגם לי הפלת בהנהגתך אוי לנו ולנפשנו מה יהיה בסופנו. כן הרבר אחי כשהארם מסגל תורה ומע"מ בעוה"ז נעשה מזה תקנים גדולים למעלה בעולמות העליונים כי עי"ז נבראו כהרים שמכתרין להשי"י בזה [הב"ה ולסוף כשהארם כל לעוה"ב תחת הכבוד נתן להשי"י שממטיו נבראו עשרות שמטעין לו, אותן עשרות גופא נותן לו הקד"ס ומלבישין אותן כראשו וזהו שכתוב כי מלכדי אכבד וזהו כונת מו"ל לע"ל לדיקום יסורים ועשרותיהם כראשיהם ומהנים מזוי השכינה, ועשרותיהם דיקא שלא אמרי ועשרות כראשיהן וכעין זה היה מעלה וכדכתוב לאלה ואלהם נזות ליון במלך שלמה בעשרה עשרה לו אמו כיום חתונה וכיום שבת לבן]. אך כ"ז אם נעשה המצוה כהלכה בכל פרטיה שנעשית בקדושה ובמקום קדושה וכדכתוב והיה מהניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרריך

זה ארם גי'עקען אז ויא האם אזעקע יסורים ואגם ויא צום באן דו גי'קט ביין פאר באקער קען די יסורים וואס איך האב האקט דאס נאָם גי'עקען אז איך זאג גי'קלאַנג ווערן מכת רצח ניש דער גי'עקעקער צו דען האקטו ניש גיוואקט אז די אַבנים טובות ווערן גי'קריפט אביין צו טי'קערן אין פֿתֿר הַקֿדֿש האבטו יד גי'בארקט ויער היטן אז עם זאג ניש ויין ביין פאלשע וואקט אונז גי'ידן גוט גיוועזן אייביג דורך דעם גי'שעפט אַקער יעצט נעה אביין וואס האקטו גי'טאן. ביט ביין האנדל האקטו גי'בארקט אויף קיר דיא קלעם מיט דעם באשטיקלאפונג וויי אז קיר אונ וויי אז ביין לייב וואס קען יד דא מיט קיר אויס קאזן דען עם איז אום קעגלעך אויס צו האקטן די יסורים. ווי ויא האט אפ גיקעט איקע הייד גענעקעט איך דער באן מיט א גי'קער גיוויין וויי אז דיר אונ וויי באקף ניין צו ביין לייב קען דו אביין האקט אויף יד אַקע צרות גי'בארקט אונ אויף קיר קען איך האב דיר גי'שריבען אונ האב דיר פאָלאַנט אז דו זאָקט ויין ויער געהיט ווארים די וואס קויפן אַבנים טובות צום פֿתֿר הַקֿדֿש איז דאס ויער אפאקטגער עקן דרום זאקטו פֿרער רוקר ודורש ויין אויף ווי אונ נאך דעם אַקער ענטפערן צום פֿתֿר האקטו גי'בארקט בקום ויין ווי איך האב דיר גי'שריבען. נאך דו האבט גיוואלט וואס גיקער בייך ווערן דורך דעם אונ גיין אין טי'קעקע קבייטער דו זאקטו יד קענען באשטיינען פאר אַקעקען דאס האט דיר גוט גי'עקען אז ביין זיכר איז צו גי'נעקען גיווארן פון דיר אונ דו גי'קט אביין געפאלן אין דעם טיפֿען גרוב אונ קיר האקטו אויף גי'בארקט פאלן מיט ביי פירונג וויי איז צו אונז אונ וויי איז צו אונזערע בייפער וואס קען זיך מיט אונז דער סוף. אונ איצונדן וועלן קיר גי'בייבן דעם גי'שער. ווארים דאס איז פאנוואקט אז דער קעגנשט וואס גי'בארקט אויף דער וועלט תורה אונ קצות ווערט דער פון ויער היידקע זאכן אויבן איז געקע וועקטן ווארים געם ווערט דער פון באשיאפן הייליגע פרויען וואס די מלאכים גי'רעקען דער מיט הַקֿדֿש. נאך דאס איז קער ניש אויב די קצות ווערט גי'טאן מיט איקע אלע קרטים זי ווערט גי'טאן מיט היידקייט אונ אין אַקט פון היידקייט אזוי וויא געם

לאפוקי אם נעשית נגד הערזה כגון אם בשעה שקרא איזה ד"ח או שברך שום ברכה היה נגד שער אשה או ורעותיה או רדיה המגולין ולא חש לדברי חכמינו ו"ל שאסרו זה בודאי אין חל שום קדושה על הרבוב ההוא ובמקום האור נעשה חשך ח"ו ואפילו אם רק איזה תיבות מהברכה היה נגד כל הנ"ל נחסר אור הקדושה במקום ההוא של הבתר המכונה נגד אלו התיבות וכדרכיב והיה מחניך קדוש ולא יראה נכו' ושב מאחריר וחמורתו נכנס חשך, וידוע שהקב"ה מהפאר בעמו ישראל לפני הפמליא של מעלה בעמדות שמעטרין לו תמיד כתרורתם ובמצותם וכדרכיב ישראל אשר בך אתפאר והיה אם תמצאנה בחרות של חשך על איזה מהכתרים בזיון גדול הוא להשם הנכבד והגורא שימצא בכתרי' בהרות כאלה, והיה כשתעלינה אח"כ נפש האיש והאשה למעלה לתת דין וחשבון לפני מס"ה הקב"ה ירעמו עליה המלאכים בקול גדול לומר משפט נורא של אש הגיהנם עליך כי לבד שלא נתת כבוד למס"ה עבור החיים והמוון והבריאות שנתן לך תמיד עוד קלקלת את כתר המלך וחשכת את אורו וכזית את כבודו ע"י שערותיך או ורעותיך ודרך שהיו מגולות תמיד אף בעת שברך בעלך איזה ברכה או למד שום דברי תורה ותען ותאמר בקול סר אין עלי כל"כ האשמה [הנ"ה וכו' ענין אמיתי כי בעת הדין הנורא כל אחד רואה לדמות מעל עמו העונש כי אשילו הנוף והגפס שהיו כוולאי כהתאחדות גמורה כל ימי החיים מ"מ מפני חמת המהפס הנורא כל אחד רואה להטיל העון על חבירו וכליתא כמנהגין דף ג"ל ע"ס] בעלי היה סיבה לקלוקל הזה של הכהררים הקדושים האלה שברך כל אלו הברכות נגדי

שמיים אין דער הוזה (דברים כז טו) ויהי מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריה. אי דער שייטש דער פון ביין כהנה זאך זיין הייזיג אונז עס זאך אין דיר נישט זעהן קיין טיאטע זאך נעמט ער זיך אום קערן פון דיר. בארם אויב עס ווערט גימאכט די ברך אונקעניג א ערנה דייניג אויב געשעט ער האט גילעדיגט אדער ער האט גימאכט אברכה אין דאס אויס ניקסען אונקעניג די האר פון איין אשה אדער אונקעניג די ארעטס אפ גידעקטע אדער אונקעניג אינע ברעטען די אפ גידעקטע אונז ער האט נישט גידעקט אויף די הייד פון אונזערע חקקים וואס זיי האבן גימאכט. איז עוונס נישט נאך קיין שום היידקייט אויף דעם דבור אונז אויף דעם ארט פון ריכטיקייט ווערט פינצטער סוף. און אפילו אויב איינע ווערטער פון די ברך איז אויס ניקסען אונקעניג די אפגע וואס זענען אסאך פעלט אויף ריכטיקייט אויף דעם ארט פון דעם אויגעשטיינס קרוין אונז אויף דעם ארט איז פאר האגדין פינצטעקע פלעקען. אונז דאס איז באה דעם אז בקב"ה פערניכט זיך מיט זיין פאקק יודין פאר אפגע סאגקים מיט די קרוינען וואס יודין פאבין מיט זייער תורה אונז מיט זייערע סודות. אונז אויב עס געפינט זיך פינצטעקע פלעקען אויף איינע פון די קרוינען איז דאס אגרויסער גרוין צו זיין הייליגען נאמען אז איין ווייניג קרוינען זאל זיך גיפנען אונקעקע פלעקען. אונז דער סוף דער פון וועט זיין אז עס וועט צווייגן גיין דער נפש פון דעם סאן מיט די אשה אויף דעם הימל צו געבן דין און חשבון פאר דעם נאך בקב"ה בקבקים הקב"ה וועלן די סאגקים שמוקען אויף איהר מיט א גרויסען קול אונז זיי וועלן אזוי זאגן צו איהר א פארשדיקער מיטשט פון א פייערדיקען גיהנם וועט קומען אויף דיר. נישט גינגט וואס דו האסט נישט גידעניג גבד צו בקב"ה ביי דיין קעפין פאר דעם עסק אונז פאר דעם גיוונט וואס ער האט דיר שטענדיג גידעניג האסט נאך איבער גיפירט זיין היידען קרוין אונז דו האסט פינצטער גימאכט ווייניג ריכטיקייט אונז דו האסט סבבה גיוועניג זיין היידען גבד דורך ביינע האר אונז דורך ביינע ארום אונז ביינע ברעטען וואס זענען געענען שטענדיג אפ גידעקט אפילו געשעט ביין סאן האט גימאכט א ברך אדער ער האט גידעניגט. ענטפערט די אשה מיט ארישערען קול אויף מיר איז נישט אזוי

זיכאיו גם אותו להמשפם ויראום את חשכת הכתרים שלמעלה שנמכב ע"י שניהם ותאמרו
 אותם חיל ורעדה ויאמרו לו אתה ברכת את הברכות האלו שהיה סיבה לבזות את
 כבוד השי"ת וכתרו. ויען ויאמר הן, אבל אין אני עיקר הסיבה רק היא באשר ישבח
 לנגדי בשערותיה ובזרועותיה ורדיה המגולות בעת שברכתי איזה ברכה וגם הודעתי לה
 שאין נכון לעשות כן ולא שמעה לדברי, ויענו כולם ויאמרו אם היית חושש באמת לכבוד
 השי"ת היה לך לילך למקום אתר או עכ"ל להחזיר פניך מנגדה ולגמור הברכה ע"כ על
 שניכם לישא עונש העון ותחת הכבוד שהייתם נוחלין אם הייתם עובדים לה' כהונן
 עתה משנה קלון תירשו ויהפשו מלאכים אכזרים ויורידום לגיהנם ליסרם כיסודים
 קשים (וכראיתא במסכת גיהנם שיש נשים שהולין שם בדדיהן והוא מדה במדה וכן
 בהשערות ובכל אבר שהאדם חוטא בו הוא נהלה ע"ש שמו"ה כן). ותען האשה בקול
 כבי ותאמר לבעלה אתה הוא הסבני באכזריות ולא השומר הזה האם לא ידעת מאן
 בעידך בעולם שלמטה שמתברכותך ותורהך נברא כתר המלך עליון והיה לך ליהדר יפה
 שלא יהיה בהן שום קלקול והיה לך להודיעני את גודל העונש שיש עבור זה ולהזהיר
 אותי המיד באזהרה גדולה וע"ז היה טוב גם לי גם לך אבל עתה ראה מה נרבת לי

סיד די שידר. כיון מאן איז גינעווען די קבה צו דעם קקק פון די הייליגע קרוינען וואס
 ער האט גימאכט אלע ברכות אנגעקעגן סיד. אונד פאלד האט מען איהם אויף גיבראכט
 צום סעכט אונ מי האט זיי גיידען גינעווען דאס פינצטערקייט פון די קרוינען וואס עס איז
 צוויי גיטען פון זיי גיידן ווי זיי האבן דאס דער זעהען האט זיי אן גיטען אנגויס
 ציטערנעם. האבן זיי זיך אפ גיידען צו איהם דו האט גימאכט די אלע ברכות וואס דאס
 איז גינעווען אסיבה סבבה צו זיין דעם הייליגען פאלשעפערס פבור אונ זיין הייליגע קרוין.
 חסם ער זיך אפ ווא איה האב גימאכט די ברכות נאר גיט איה זיין דער עיקר הסיבה
 נאר כיון זייצ פילד זי איז גיטען אנגעקעגן סיד מיט איהע הילע האר אונ מיט הילע
 איהם אונ מיט הילע גרוסען גשעח איה האב גימאכט אלע ברכות. אונ איה האב
 איהר סודיע גינעווען אז מי טאר דאס גיט אונ זי האט סיד גיט גיטערט. האבן גיטען
 נאנג בית דין שר סעכה צו איהם ווען דו וואלט גינעווען מיט דעם אמת נאנג צו דעם
 אויבערשטינס פבור האטו גימאכט אונעק גיין פון איהר גשעח דו האט גימאכט די
 ברכה אין ציין אנדער איהר איהר קחות אפ קערין דעם פנים פון איהר גשעח די ברכה
 אונ ענדען די ברכה. ער בן איז אויף איהר גיידן גינעווען צו זיידן דעם ענקש פון דער
 וינר אונ אנשטאט דעם פבור וואס איר וואלט האבן אז איהר וואלט דיען דעם הייליגן
 באשעפער ווי מי דארף וועם איהר היינט האבן פיהר גינעווען. אונ פאלד האבן זיי אן
 גיטען סבבה אונ האבן זיי אראפ גינעווען אין גיהנם צו שטראפן זיי מיט גיטען
 יסורים אזוי ווי עס שטייט גינעווען אז עס איז דא ווייבער וואס היינען פאר די האר
 אונ אנדערע וואס היינען פאר די גיטען אונ אזוי מיט איינציקעם איהר וואס דער סענאט
 גינעווען מיט דעם ווערט ער גיטען אפ. דאס זיך אפ די אשה מיט אונזיגען קיד צו
 איהר מאן דו שלאגסט סיד מיט אכזריות אונ דער דאזיקער סבבה איז גיט שולדיג קאחם
 צו דו האט גיט גימאכט פון זאנג אן גשעח דו גיט גינעווען אויף יענער וועלט אז פין
 כיינע ברכות אונ כיון לענדען ווערט פאלשען הייליגע קרוינען פאר דעם בורא יתברך
 האטו זיך גימאכט נאנג גיט היטין אז עס זאל זיך גיט גינעווען ביון שום קקק. אונ דו
 האט סיד גימאכט סודיע זיין דעם גרויסען ענקש וואס עס קומט פאר דעם אונ פאר
 נאנג סיד שטענדיג מיט גרויסע אנהרות אונ דורך דעם וואלט גינעווען גיט סיד אונ דיר
 אנדער ענקש ווער האט דו האט אן גימאכט מיט זיין היליגע דו האט אויף סיד גיבראכט

בהנהגתך הבאת עלי כל ההכאות והיסורין הקשים האלו אוי לי מה יהיה סופי. ויען הבעל ויאמר להאשה אוי לך ואוי לנפשך שנרמית לך כל הצרות וגם לי ואת הושב שהאמת והצדק אתך האם לא אמרתי לך כמה פעמים שזה אסור מדינא והיה לך בעצמך ליווד בכל האופנים שלא לילך בשערות מגולות ובזרועות המגולות אך חסרתך להתקשש לפני הכל ולילך בדרכי חברותיך הפרוצות [אשר גם הטה יבואו לפה ויסורו ביסורים קשים] גרמה לך שנפלת בבור שוחה וגם לי הפלת בהנהגתך. ע"ב החכם ענינו בראשו בעודו בחיים שזכית המיד בענין זה ויודיענה את גודל הקלקול ושהיא בעצמה תצדק לבסוף אוי ואבוי על הענין הזה ובדואי יועילו דבריו במקצה וינצל מיום הדין העתיד:

פרק שביעי

בו יבואר גודל מדת הצניעות ושלכרה עבור זה בעוה"ז ובעוה"ב.
ולחיפך חיו בהולכת בדרכי פריצות.

גם צריכה האשה להתבונן תמיד לפי מה שידוע רכשהאשה הולכת בדרכי הצניעות או היא זוכה להליד בנים צדיקים בנים ה"ח המאירים לעולם כחורתם ובצדקתם וכראותא בתלמוד ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה טמאצותא וזה לבושה אשה צנועה

אָלע קלעם און אָלע בײַשעצער יסורים וויי איז צו מיר וואס וועט זיין פון מיר דער סוף. דופט זיך אָפּ דער באן און זאָגט צו זיין נויב וויי איז צו דיר וויי איז צו זיין נפֿש וואס די האַכט זיך גורם גינעווען אָלע קלעם און אָלע בײַשעצער ציזות אונט מיר אויף אונט די קלעקסט נאך אז די בײַסט גירעכט צו האב אײך דען דיר גיט גינאָגט ווי פֿיל קאל אז נאָס טאָר מען גיט ער פֿי דין און די האַכט זיך אַלזיין גיראָפֿט היטין מיט אָלע אופנים גיט גיין מיט אָפּ גירעקטע האָר און מיט אָפּ גירעקטע אָרעכט נאָר זיין השׁוּקא צו פּרוען זיך פאר גענען און צו גיין אין דעם וועג פון בײַנע האַכעקטעס די פּריצות דאָס האָט דיר גורם גינעווען אז די בײַסט אַזיין גיפאָרין אין די טיפּע גרוב און מיר האַכט אײך אַזיין גירעקטע אין גירעכט מיט זיין בײַשעצער פֿירונג, ער גן איז דער קרוער דאָרף האַפֿן שׁוֹר בִּשְׁעַת ער לעבט נאך אויף דער וועלט זאָר ער געטענדיג טאַקאָסין זיין נויב אין דעם ענין און ער זאָר איר מורע זיך דעם גירעכטן קקול וואס פון דעם וועט אַזיין קינען און וואס זי וועט אַזיין געניען צום סוף וויי וויי אויף זיין פֿינצטערין פֿירונג וואס אײך האב זיך אַקאל גיפֿירט, און געקײט וועלן זײַנע ביידי אַפֿיקיט העקטן און ער וועט גינצט ווערן פון יום הדין הַגדול:

אין דענען פרק ווערט אַדום גירעט ווא גירעט עס איז די מַרָה פון צניעות און דעם שׁוֹר וואס השׁם יחַבֵּה וועט געצאָלן דער פאר אויף דער וועלט און אויף גענער וועלט, און פאָרקעט ווען דו אז די אַפֿידה פֿירט זיך אין די וועג פון פּריצות דל.

דאָס דאָרף די אַפֿידה אויף זיך שטענדיג באַקענען צווי ווי עס איז געוואָקט אז ווען די אַפֿידה גייט אין דעם וועג פון צניעות באַקאָסט איז זי זוכה צו קינער צדיקים און גירעט פֿיכטיג פֿיכטיג וואס זי זיכטן אויף דער וועלט מיט זייער תּוֹרָה און מיט ווערע צדקות צווי ווא מיר לערנען אין דער גִבְרָה ירושלמי גר כבודא בת מִקָּה פֿיכטיג ממשפּצות תּוֹב רבּוּשָׁה, דער טיפּיט דער פון איז צווי אין דער גִבְרָה ירושלמי גענער אַפֿידה וואס זי דעכט פֿי זיך אז זי איז געגריכט ווערט זי גירעכט צו אַמאָקטער פון קעניג וואס זי איז אין פאָמאן פון קעניג אין ווערע אַרע געגריכט אַז הקעקטליכע פון גאָר, די גִבְרָה מיינט

ראויה לצאת ממנה כהנים גדולים המלובשים משבצות זהב, ואמרו במגילה דף י"ג בשכר צניעות שהיתה בה ברחל זכתה שיצא ממנה שאל ובשכר צניעות שהיתה בשאל זכה ויצאה ממנו אסתר עי"ש ועי"ז ייטב לה בעוה"ז וגם באחריתה הוכה לישב בעולם העליון בהיכל ה' ברוב הוד והדר וכראיתא בזוהר הקדוש פרשת בחקתי על הפסוק כבר את אביך ואת אמך דקאי אף לאחר מיתה דאי ההוא ברא אויל באורח מישור ותיקן עובדיו ודאי אוקיר לאביו אוקיר ליה בהאי עלמא גבי בני נשא ואוקיר ליה בההוא עלמא גבי קב"ה וקב"ה חיים עליה ואותיב ליה בכורסיא דיקריה כרם זכאין אינון צדיקאי דזכאין לבנין קדישין לנועין קדישין עלייהו איתקרי כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' עכ"ל. ולהיפך ח"ו אם היא הולכת בדרך פריצות או תלד בנים אשר לא טובים ויהיה לה ע"י זה לבסוף קלון וכלמה בעוה"ז וכמה דכתיב וכן כסיל הונת אמו וגם בעוה"ב הוא כיוון גדול לאביו ואמו כשיוצא מהם בן מכעים להקב"ה. וכמו שכתב הגר"א באגרתו הק' עלים לתרופה שאף אם ירדך המיד בנו במסר ולא יקבל אי

צו ויא אזי ווערט צו פון איר זאלן צוים קענען קענען כהנים גדולים וואס זיי זענען אן גיבורענט מיט קענטליך פון גאד. און אין דער גמרא מגילה (דף י"ג) זענען אונז די תבטלים צו פאר דעם ש"ך וואס דאך און גינעוין צענעה האט ויא זוכה גינעוין צו פון איר איז צוים גינעוין שאור תבטליך וואס ער איז גינעוין אקענג און ציגליכער צדיק און ווייל שאור תבטליך האט גיבאט אין י"ך גרויס צניעות דער פאר האט ער זוכה גינעוין צו פון איהם איז צוים גינעוין אסתר תבטליך וואס ויא איז גינעוין צוין קענען און ציגליכע צדקנות. ביינע קענען סוד י"ך אפ זענען פון זיי אויף זענען צו פון די צניעות קען קען זוכה זיין צו גרויס גוטעס אויף דער וועלט און אויף זענען וועלט וועט וי זוכה זיין צו זיין אין דעם פאנאן פון גאט ברוך הוא מיט פיל לויב און שוויבלייט אזוי ווי עס שטייט אין זוהר הקדוש אין פרשת בחקתי אויף דעם פסוק כבר את אביך ואת אמך וואס דער קענטליך איז דאס כהניב צו שאן אפילו גאד זייער מוים. זאגט אזוי דער זוהר בקדוש ווען וואו דער וון גייט אין דעם דעם פארטיגען וועג און ער פאר ריכט זייער בעשנים און ווען ער האט שיינע זיין פאטער און מוטער איז די שטיקערייט אויף דער וועלט פאר קענטלייט און אויף זענען וועלט פאר גאט ברוך הוא. און גאט ברוך הוא ציין האט אויף איהם דער פארטיקייט און ער זעצט איהם אויף דעם קענטלייט פון זיין פארטיקייט דען די וואס פירן י"ך מיט צניעות זענען זיי זוכה צו זיי זענען אצור צדיקים און זיי זענען זוכה צו קינען הייליגע קענטלייט און אויף זייא וועט גימליקעס ווערן דער פסוק אין וישעיה. כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברכה ה' (אזוי איז דער לשון פון זוהר בקדוש) דער פשט פון פסוק איז אקע די וואס ווערן זיי זענען ווערן זיי דער קענען צו דאס זענען קינען וואס זיי זענען גינעווישט פון גאט ברוך הוא. פאר קענטלייט ווען ויא גייט אין די וועג פון די פריצות וועט ויא האבן קינען גיט קיין גוטע און דאך דעם וועט וי האבן צום סוף גרויס שאנד אויף דער וועלט און אויף זענען וועלט. אזוי ויא שכלמה תבטליך קענען אונז אין כשלי וכן כסיל הונת אמו דער בייטליש דער פון איז דער זוכה וואס פירט י"ך אין גארשען וועג פאכט שוויגער צו זיין מוטער. איז דאס אויף דער וועלט און אויף זענען וועלט איז דאס אגרויכע שאנד פאר זיין פאטער און מוטער צו פון זיי איז צוים גינעוין אזוי אזוי וואס ער דער צאנזנט צו גאט ברוך הוא. און אזוי ויא דער הייליגער גאט פון וויינא ופרינו תבטליך האט גישריפען אין זיין הייליגען ברוך עולם לתרופה צו זיין לויב צו ויא זאל אקען ויא קינען שטיקענדיג גינעוין אין מוטער און ווען

לאותה בושא והצער והבויון בעוה"ב. ע"כ צריכה האשה להרגיל עצמה כמדת הצניעות וייטב לה ע"י בזה ובכא. והנה מכל זה נוכל להתבונן כמה צריכה האשה להתחזק והירה בענין שערותיה או ורעותיה ודריה שלא יראו התורה. גם בזה פרשת נשא החמיר מאד שלא יתראה שום שער באשה, וז"ל בדרך קב"ה אמר רבי חזקיה תונבא (הוא ענין שעמים) לית על ההוא בר נש דשבק לאינתתיה דתתחוי משערא דרישא לבר ודא הוא חד מאינון צניעותא דביתא ואיתתא דאפיקת משערא דרישא לבר לאתקנה ביה גרים מסכנותא לביתא וגרים לבנהא דלא יתחשבון כדרא וגרים מלה אחרא דשריא בביתא מאן גרים דא ההוא שערא דאיתחוי מרישא לבר ומה בביתא האי כל שכן בשוקא חציפותא אחרא ובג"כ אשה כנפן פוריה בירכתי ביתך וכי' בנין כך בעא איתתא דאפילו מסירי דביתא (קורות הבית) לא יחמון שערא חד מרישא פוק חמי כמה פנימו גרים ההוא שערא דאיתתא גרים לעילא גרים להתא גרים לבעלה דאיהלמייא גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביתא גרים דימתלק חשיבותא מכנהא רחמנא לישכון מחציוו דילהון וע"ד בעא איתתא לאיהכסמא בווייתא דביתא ואי עכרית כן מה כתיב בניך

אז וי' ווערין גיט צו געקען קיין מסר שבייבט ער וויי צו דער בושא און צו דעם צער וואס עס וועט זיין אויף יענער וועקט פון דעם. און ווען אז ווערער זאגן זכרונ' דברךה קאט דער פאר סכא גיהאט ווי פיר בארפין סיר אויף דערפ פארקעטן און ציטערין. דרום בארף די אשה ויה גיוויקען אין די מדה פון צניעות וועט אייך זיין גוט איצט אויף דער וועקט. און שפעטער אויף יענער וועקט. ודעה נון פון אלץ וואס ער פירט ג' שפאנען קענען סיר שוין פארשטיין ווי פיר די אשה בארף זיין אפ גיהאט אין דעם אז ביי איר נאך ויה גיט ארויס וועקען דאס האר אדער די ארויס און נאך זאגן וואס ווערין אן גערויפן ערנה וואס קען איי גיט גיהאט אין דעם דהיינו די בריסט בלשעת דאס קינד וויינט און עס באקט דף אז קען בענקטש אין יענער צייט בארף קען זיין גיהאט אז עס זאל ויה גיט ארויס וועקען אין יענער צייט. און דער ווער דקדוש אין פרשת נשא זאגט אז עס איז ווייטער הארב ווען דער כאן קאנט אז עס זאל ויה ארויס וועקען די וועקע האר פון די ווייב. און דאס איז איינס פון די צניעות וואס איין אשה בארף זיין גיהאט. און די אשה וואס קאסט ארויס פון איינע האר צו פונדען ויה דער מיט איז זי גוטס ארעסקייט צו איר הויז און וי איז גוטס צו איינע קינדער אז ווי זאלן גיט זיין ביין גישעצטע קענטשין. און וי איז גוטס געקענטע ענגנים זאלן ביי איר אין שטוב רוען. ווער איז דאס אלץ גוטס דאס איז דאס האר פון קאפ וואס עס וועקט ויה ארויס אויף דרויסן. און סאךאף אין שטוב איז גיט דעקט אז וי גייט מיט די וועקע האר איז שוין איין כל שכן ווי גרויס איז די חציפות אז וי גייט אין סאך מיט די וועקע האר. דעריבער שטייט אין פסוק (תהלים קכ"ח ג') אשתך כנפן פוריה בגרתי ביהה נה. דער פיינטש דער פון איז וואס אונזיגשטאק מיט פירות און די איז אין די ווינקעלעך פון שטוב דאריבער בארף ויה דא אשה הייט אז אפילו די באקנים פון שטוב זאלן גיט וועקען קיין שום האר פון איר קאפ. גיב צאפגא און נעה וואס פאר איין גרויסען פנים עס סאכט די וועקע האר עס איז גוטס אויפגען וואס פיל קקקנים. און אויף דער וועקט איז דאס גוטס אז איר כאן מערט גישאלטן מיט צרות עס איז גוטס הן ארעסקייט. עס איז גוטס נאך געקענטע ענגנים אין שטוב דעם איז גוטס אז עס זאל אראפ גיין דאס חשיבות פון איינע קינדער און ווי וועלן קינדען אין ויה חציפות. דער אויפערשטער זאל אונז באשערקען פון וועקע חציפות. און דע יבער בארף די אשה זיין צו דעקט און זיצן אין שטוב. און אויב זי וועט אזוי טוען וועט אויף איר סתם

שום חילוק בענין מה שאסור לומר דבר קדושה נגדה בין איש אחר שאינה קרובה ובין אביה ואחות הכל דין אחד להם דהיינו שאפילו האב ויהוה לומר דבר קדושה נגד טעם המגולה של בתי כשהיא מבת י"א ואילך [ולאחר אפילו נפשות מזה עיין בספר שולחן ערוך] וכשרגיל את בנותיו מנערותן להיות בדרגות הצניעות גם כי תגדל לא תסור מדרך הטוב שהוא ויזכה לראות ממנה בנים הגונים וחשובים וכמו שהבאנו למעלה כמה מאמרי חז"ל ע"ז. והנה ענין הצניעות רפה טאר כהיום בעו"ה שבאיוז מקומות הולכין למייל בחורים ובתולות יחדו ומי יוכל לשער גדול האיסורים והקלקולים היוצאים מזה ומי ראה כזאת ומי שמע כאלה בדרות שלפנינו הנהגת פריצות כזה כי אפילו אם לא יבא לידי איסור ממש הרהורי עבירה קשין מעבירה ועובר על מה שאחז"ל על מה דכתיב ונשמרתם מכל דבר רע מכאן אטר ר' פנחס בן יאיר אזהרה שלא יתרחק אדם ביום ויבוא לידי טומאה כלילה ועון זה הוא חמור מאד ומאד כידוע במאמרי חז"ל. ומלבד כל זה מצוי שהולך חוץ לעיר ובאים לידי יחוד ע"י המייל ואיסור יחוד עם העריות לבר הוא ג"כ איסור גדול מאד ובזמנינו הפנויות הם עריות כי הם בחוקת נדות. [ודע עוד דאפילו אם היא עתירה להיות אשתו כגון שהיא אחר כתיבת התנאים אף אם יקל לעצמו למייל עמה] (*עכ"פ*) ויהוה מלהתחבר עמה שלא בפני אדם כי היא שוה לכל הגשים בענין זה ואין שום היתר בזה מחמת התנאים אפילו אם היתה מהורה ובכ"ש שהיא בורא נדה כ"ז שלא מבלה כרין ע"כ איסור יחוד במקומו עומד *) ובכ"ש

(*) וא"ל מכתובות י"ב ע"א ח"ר יהודה וכו' כי הלא גם ליורי אחר לירוסין שהיא מן הכורה חשתי נמורה מש"כ אחר כתיבת התנאים.

גם נאמנו. קיין היידיגען איבערשין ווארט אנטקעגן אפ גינעקטע ארעקס אין. קיין שום חילוק גיטא צוא ווישען אין פֿרעקדין קענשען וואס ער איז גיט איר פֿריינד און צוא ווישען איר פֿאטער מיט אירע ברידער דהיינו אז אפילו דער אייגענער פֿאטער בארף וזה הישען צוא נאמן אין היידיגען איבערשין ווארט קענין איר אין דער צייט וואס דא איז שוין עקף יאדער (און ביים איין אנדערן איז אפילו אז דא איז מייניגער (ווא עקף יאדער) און אז ער נעמט אין גווייגען ווייגט טעקטער פון ווייגט צוא גיין אין דא (וועג פון צניעות אין דער גאנצער אז נא עמט ווערן גרעסער ונעמט ויא גיט אפ טרעטן פון דא נוסע ונעמט און ער נעמט וזכה ויין צו זעהן פון אידער נוסע קינדער און גרויסע חשובים אין דור. והנה דער ענין פון צניעות איז בערה גרינג גיטארין אין אנדערע שטעט וואס גיפיקט וזה וואס גייען שפאצירען ברחמים מיט ברחמים צוא ואסען ווער קאן קלענער ויין דא גרויסקייט פון דא עבירות וואס אין דעם און דא קקקלים וואס גייען ארויס פון דעם ווער קאמט דאס גיטערט און גיטערן אין פארצייטיגע יארן צווייגע וועגן פון פריצות. און ווען אפילו וויא נאמן גיט קיטען צו קיין עבירה פקש איז דא שטעכטע כחשבות פון דא עבירה אין גרויס וויא דא עבירה גם דאך דא שטעכטע כחשבות קאן פון קוסען צוא מוכאח רד וואס דא עבירה פון דעם איז ויער שטעכטע און ויער פארשטעך (ווא אונזערע היידיגע חכמים רד שרייבן פון דעם אין פכה ערשטער אז פון קאן הידיקה פאר וויידיגען דא יארן פאר דעם עון און אויף איז דער שטייגער אז וויא גייען וויין דער שטאט וואו קיין קענשען איז גיט דא איז דאס אגין אין גרויסע עבירה אז אכאנס פארשין נאר וזה קטענער נין מיט אין אשה אפילו ויא קאמט קיין פאן גיט אפילו וויא קייען גיט צוא קאן. קיין עבירה גם בארף פון ווישען אז דער קתן מיט דער פכה נאך התנאים בארשין אויף נין גיט צוא קטענער נין וזה אין דעם ארט וואס קיין קענשען איז גיט דא ווארעם פאר דער חופה איז ויא גליקה מיט אנדערע גשים און עס איז קיין שום קיידר גיט מיט

דעם

(*) ואף זה נגמא הוא לאדם ישר (עיין נפשות מ"ט ט"ב)

בחינוק ונישוק מן התורה שע"ז בא הכתוב לא תקרבו לגלות ערוה כמו שכתב הרמב"ם פכ"א מהלכות איסורי ביאה המחבק או מנשק אחת מכל העריות עובר בלאו ולא תקרבו לגלות ערוה והמקילין בזה עתידין ליתן את הדין ע"ז בעוה"ב וגם לא יראו טוב בעוה"ז] וכמה מחויב כל איש להשית עצות בנפשו ולפקח בענין זה על בנו ובנותיו שלא ילכו בדרך הרע הזה ולערוך לפניהם תמיד את גודל העון שיש בזה וגודל הזכות שיהיה להם כשהיו והירין מזה וגם לבקש רחמים תמיד מהש"י עליהם שלא ילדי עבירה ודבר מכוער ובוראי יעוררו ה' ויקבל תפלתו וכדאיתא בתנא דבי אליהו מעשה בכהן אחד שהיה ירא שמים בסתר והיה לו עשרה בנים ואשה אחת וששה זכרים וארבע נקבות ובכל יום היה מתפלל ומשתמח ומלאך עפר בלשונו כדי שלא יבוא אחד מהן לידי עבירה ולידי דבר מכוער. אמרו לא יצאת אותה שנה שלמה עד שבא עזרא והעלה הקב"ה את ישראל מבבל והעלה אותו כהן ולא נכנס אותו כהן לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה סבניו ומכני בניו עד חמשים שנה ואח"כ נכנס לעולמו ועליו הוא אומר במח בה' ועשה טוב וכתוב במחו בה' עדי עד ששני עולמות שלו שנאמר כי ביה ה' צור עולמים ע"ש. והכונה שמי שמשתמח לה' ומשליך כל במחיו עליו ומבקש רחמים שהיו בניו הולכים בדרך התורה והיראה הקב"ה עוזרו שיהיה לו מהם גם כבוד וגדולה בעוה"ז מלכד שכרו הגדול הצפון לו לעוה"ב:

דעם ונאם אי גינען הנאים אנ כ"ש אז עם איז אסור כחבק ומעלשן זיין אונ אויף דעם איז דא איין פאפאשער פסוק אין דער תורה לא תקבר לגלות ערוה אונ פוזי לערייבם דער רמב"ם אונ דאס איז דאך דרנע אז אַלע בתורות זענען גידות פאר פביקה אונ דא נאם מאבין זיך גרינג אין דעם זענען אָנגעגרייט צוא געבין דין והשבון אויף יענער נעקט אונ וויא זענען דער פאר גיין נטמן גיט קאפין אויף דער נעלט) אונ וויפיל איז דאס קהנא יעדער סענאט צוא זוכן עצות אונ צוא קלינו זיך וועגן זיינע קינדערצאך וויא נאדן גיט גיין אין דא שטעקטע נועג פון פריצות אונ שטענדיג פארשטעלן פאר וויא דא גרויסע עבירה נאם איז דא א' דעם אונ דא גרויסע קצנה נאם וויא נעלין קאפין אז וויא זענען זיין גיהס אין דעם. גם נאך ער זענען פסיד בעטין רחמים פון השירה אז זיינע קינדער נאדן גיט קוסען צוא קיין עבירה אונ צוא קיין מיאסע זאך אונ ברהאי נועם אים הקב"ה העקשן אונ זיין תפקיד וועט נענען אן גינען אונ וויא עם שטייט אין דעם הייליגען הקדש קנא דבי אקידה עם איז גינען אפגעשט ביא איין כהן נאם ער איז גינען אקרא שמים נאם ער האט גיהאט צעהן קינדער זעקס זכרים אונ פיר נקבות אונ אלע טאג פקענט ער זיך גינגן צוא דער ערד אונ בעטין אונ מתפלל זיין צוא השירה אז איינער פון וויא נאך גיט קוסען צוא קיין עבירה אונ צוא אונפאסיגע זאכען האבען דא תבסים גיאנאם אז אין אקגיגע צייט איז גיקוסען עקרא אונ השירה האט בעדה גינען אידן פון בבל אונ דער כהן איז אויף אויף גינאנגען מיט וויא אונ דער כהן איז גיט נפטר גינאדן פון דער נעקט ביז ער האט זוכה גינען צוא זעהן בלגים גדולים פון זיינע קינדער אונ קינדס קינדער אונ אויף איהם שטייט אין פוכס במח בה' געשע טוב האב בקרוב אין השירה אונ טאט נטעם אויף שטייט בטהו בה' עדי עד בי ביה די צור עקמים. האט במחון אן השירה אייביג נאדום צוא איהם איז גיידע נעקטין דא בנהא איז נוער עם נארפט ארויף זיין בקרוב אויף השירה אונ טאט זיין רצון אונ בעט רחמים אז זיינע קינדער נאדן גיין אין דער נועג פון דא הייזיגע תורה העקטם איהם השירה ער נאך האבין פון וויא כבוד וגדולה אויף דער נעקט אויף. היין זיין גרויסער שער נאם איז איהם באהאקטין אויף יענער נעקט נאדום צוא השירה איז גיידע נעקטין :

הקדמה

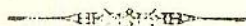
הנה באשר שזה הספר נתיסד להיות נשים והירות להתנהג כדן וכדת אמרתי בנפשי שמוכ לצרף לזה הספר עוד דינים מהלכות נדה הנחוצים לאשה שתהא בקיאה בהן כדי שלא תבוא לידי מכשול ואען ואומר. הנה כאשר ידוע לכל גורל הצרות והמצוקות אשר נתהוו בעולם מדי יום ביום וכאשר אנו רואים שאין אף איש אחד אשר ימלט מצרות שונות ובוראי משפטי ה' הוא בצדק וביושר. ע"כ צריך כל איש להתכונן במעשיו ולראות היטב ולא על מעשיו לבד כ"א לראות לחקן כל מה שיהיה ביכלתו גם מעשה וולתו מהעונות העצומים אשר נכשלים בהם בני אדם. והנה כאשר ידוע בנות ישראל נשים צדקניות הן ואינן רוצות לחמוא ח"ו ומ"מ הרבה נכשלים בעון חמור של איסור נדה שיש ע"ו חיוב כרת והסיבה ספני שלא למדו הלכותיה ויש מהן הרבה שאין להם אבות שילמדו להם. וע"כ הדבר הזה הוא בנקל להם ואינן יודעות שיש בהלכות נדה כמה ענינים אשר בעיני האדם נראה שהוא דבר קל ובאמת הוא דבר חמור מאד שנוגע לאיסור כרת ר"ל ועי"כ בא האדם נ"כ אח"כ לצרות קשות ורעות. בנות ישראל התעוררו נא ורחמו על עצמכן וזכרו את אלהים היושב בשמים וגם רחמו על בניכם כי לבד העונש החמור שיש בעון נדה שהוא עונש כרת עוד הבנים נחשבים בני נדות אשר הם פגומים ומתועבים כמעט כמו סמורים וגם רחמו על עצמכם כי המשנה הקדושה אמרה לנו שמה שהיולדות סתות בשעת לידתן הסיבה הראשונה הוא מפני שאינן והירות בנדה, ואפילו אותה האשה שמניחין אותה בחיים ולא

אזוי וזוי עם איז בעוויסט אויף דיא וועלט. דיא פֿיטעקע צרות נעפאד: וויא קיר זעהן נעפאד היינט אויס אין אקע הינזיכטען און פֿונדאיי דעם איינפֿעקטעניס הנהגה איז ריכטיג. פֿרויף יעדער פֿענשלי ויף גוט אום צוא קוקן. נישט אקין נאך פיר ויף נאך אויף ביא אנדעקע צוא זעהן כיט אקע סיגליקייט צוא פֿעראכטען אויף דיא גרויסע פֿערקטליכע זינד. וואס ווערן פֿיר פֿענשלין נעפאד געשטרויכלט. און אזוי וויא עם איז פֿעוואקסט דאס (נשים צדקניות) יודישע קינדער זענען ב"ה גוט און פֿרום און וויקען נישט תלויקה. קיין שטעקטן שותן. נאר דאך ווערן נעפאד פֿיר געשטרויכלט אין דער פֿארכטעניגען איסור נדה (איסור כרת ר"ל) דער ווייז וויא האבין נישט גינערניט דיא דינים פֿון הקלות נדה און פֿייר ווייז וויא האבין נעפאד נישט. קיינע עקשערין וואס זאקין וויא קענען. באדאך איז ביא וויא דיא נאכען גרינג און וויסן נישט אז ווען קען גייט אקאד דיא סיגליכע האר און קען טוט נישט וויא קען בארף צוא שותן איז קען ווייטער איין רעכטע נדה (פֿחיוב כרת ר"ל) און באדאך קוקען צוים אקע פֿיטעקע צרות. יודישע קינדער קערפֿאקעסט אייף און נעכענקסט אין איין נאט אין היקעט און האט דאסנות אויף איינעקע אייגענע קינדער דען נישט קענט אז עם איז איין גיזקער פֿארכטעניגער איסור (כרת ר"ל) ווערן נאך דיא קינדער (פֿגל גידות) וואס וויא ווערן גירעכניט פֿקעט אזוי וויא (במקומות ר"ל) און אויף דערפֿאקעסט אייף אויף איינעקע יתגע זאך. ווארים דיא היידיגע פֿשנה שרייבט דאס וואס גיירעניס גייען ר"ל אונזען פֿון דער וועקט אין דיא קיכעט. איז דאס עקשע ווייז וויא זענען גיט גיטות אין הקלות

מתה בעת לרתה צריכה לידע שהיא מווסנת עוד לעונש גדול וליסורים גדולים בעוה"ב, והיא תצטרך ליתן דין וחשבון על כל פעם ופעם שלא היתה והירה כדיון, וע"כ חורנו והרפכנו את האזהרה הזו עם ענינים הנחוצים מאד מאותה הלכה מן הגאון הקדוש ר' שלמה זלמן ולה"ה אב"ד דק"ק ווארשא בעל המדרת שלמה אשר כל אשה תקח לה סועד לקרות וליוהר מאד שלא לסור מזה אפילו כמלא נימא ומו שאינה יודעת לקרות בעצמה להבין תבקש אשה אחרת שתאמר לפניה ותסביר לה הדבר והעיקר שלא תסנע סדבר זה מחמת בושה ותשער בעצמה אלו היתה צריכה לאיזה סוכה שנוגע לה בעניני החיים שלה בעוה"ז בודאי לא היתה מתכיישת ובפרט בדבר זה שנוגע לעוה"ז ולעוה"ב וגם נוגע לחיי בניה וכמו שכתבנו בודאי צריכה שלא תתבייש וכל איש מחויב לראות שתהיה אשתו בקיאה היטב באלו הלכות וטוב ונכון שקודם שנכנסית בנות ישראל לחופה אבותיה או קרוביה יבררו לה איזה עקרים מהלכה זו אותן הדינים שצריכה להן לידע וזכות זה יתברכו מטעין הברכות ויוכו לבנים ת"ח ואריכת ימים :

דברי הצעיר המלקט בהסכם ותרבנים יצחק בר"ץ מווארשא .

גדה. אונ אפירו אַנעקע וואס מ'אזט קאָמט קעבין באַרף זי וויסען אז עס איז אַהן גיגרייט גרויס שטראַף אונ שרעקקע ויסורים אויף יענער וועלט פאר דיע פאקטקליכע עבירה אונ זי וועט באַפֿין אַם קעבין דין אונ חשבון פאר יעדער סאל באַרום האָבן סוף איבער גייס געדורקט זי אַוּרָה מיט דיא גייטיגע דינים פון הקלות נדה פון היינטיגן גאָלענצקער צדיק הגאון הקדוש ר' שלמה זלמן וצח"ה אב"ד דק"ק ווארשא או יעדע פרויז זאך זיך צייט געטען צו לייענען אונ דער פון גישט אַב צו גיין דאס גרינגסטע זאך אונ ווער עס קען גיט לייענען זאך געטען איין אַנעקע פרויז זי זאך אידער גוט ערקלערן. אונ כמעט גישט זיך צו שטעקען. זי זאך זיך פאקטקליכע זי זיך באַרף האָבן איין סוכה נאָם איד איז נוגע אין איר קעבין נאָם זי זיך געוויס גיט שטעקען בפרט דאס איז נוגע אין דיא וועלט אין יעדע וועלט אונ איך קינדערסער קעבין באַרף זי זיך געוויס גיט שטעקען אונ יעדער מאן איז מחויב צו זיין ווייב זאל אין דיא דינים גוט קלאר זיין. אונ דאס קעסט איז אז קיין יודישע שטעכטער זאלין פריער אונטער דער חופה גיט גיין ביז דיא עקטערן אַדער אירע פריינד זאלין איר אויס ערקלען דיא הויפט דינים פון באַגענט וואס זיך באַרף וויסען. אונ בכות זה וועלן זייא גיבענשט וועלן (מבען הברכות) אונ וועלן זיך גיין צו האָבן קלערער מלימדי תבסס אונ צו אריבת ימים :

א.

כל איש מחויב לפרוש מאשתו כמנחם ליוממה היינו סמוך לזמן שהיא רגילה לראות ואפילו עדיין לא ראתה ואם אין לה זמן קבוע לזה צריכה לשאול אצל מורה הוראה איך לנהוג עם הפרישה שלה :

ב.

כל אשה שצריכה לשאול שאלה בעניניה איננה רשאה לשאול אצל אשה אחרת כ"א אצל מורה הוראה. ולמע"ה שאשה לא תרצה בנפשה לפסוק איוה דין :

ג.

כל אשה שטרנסת שנפתח רחמה או שיצתה ממנה ליחה צריכה תיכף לכדוק עצמה בתחית בר גני וכשהמצא איוה דבר לח אם היא לבנה לגמרי מהורה ואם אינו כך או שנפתחה רחמה ובדקה ולא מצאתה אח"כ כלום צריכה לשאול שאלה וכן אם לא בדקה תיכף כשנפתחה רחמה צריכה ג"כ לשאול שאלה :

ד.

בזמן שהיא טמאה בין טמם בין סבתם עד אחר המכילה צריכה להיות מרוחקת מבעלה שלא יגעו זה בזה. היא אסורה לישן על ספרו וכן הוא על סמטה אף שלא בפניה וכ"ש כשגם היא שוכבת שם כדאי אסור להם לישן יחד אף כשהם מלוכשין ככגריהם והענין מזה גדול מאד ויש עכור זה עונש גדול והובא בסה"ק שדומה זה לאחר שמגלגל עצמו בבית הכסא. וגם צריכין לזהר כל זמן נידותה קידם המכילה

א.

יעקב אשה איז זיך קרענדיג אפ צוא שיינדיג פון אידר סאן ווען עס קומט אויס אידר (ווסט) דאס ביינעט קען ווען זיא איז גיוואהנט צוא זעקן אפירי אז זיא האט נאך גיט גינעקן אונ אז זיא האט נישט קיין גינעקע צייט כוז זיא פרעגן א שאקע בייא מרזי הוראה וויא זיא זאל זיך נוהג זיין מיט דעם אפ שיינדיג :

ב.

יעקב אשה וואס דארף פרעגן א שאקע מאד זיא נישט פרעגן בייא קיין אנדערע אשה. נאר בייא איין מרזי הוראה. אונ רמעה. קיין פרזיא זאל זיך נישט דער נעגן צוא פסקענען :

ג.

יעקב פרזיא וואס זיא האט נישפירט אז אידר ביינער אדער גיפירט האט זיך גינעפנט. אדער זיא שפירט אז עס איז עפוס אפ גינאנגען פון אידר. כוס זיא זיך באקד גוט בורק זיין מיט ארזין טינקל. אונ ווען זיא גיפירט צנאקקייט אונ עס איז גאנץ קלארד איז זיא טהור. אדער ווען עס איז נישט גאנץ קלארד. אדער אפירי זיא געפירט נאר נישט כוס זיא פאקען א שאקע. דעם גריינען אז זיא האט זיך נישט באקד בורק גינעק כוס זיא אויך מאכין א שאקע :

ד.

ווען זיא איז טמא ביא פון דם אדער פון איין פלעק ביז נאך דיא טבילה כוז זיא זיין דער טייטערט פון איר מאן. וויא זאלן זיך נישט אהן רידען איינער דעם אנדערן ער פאר נישט שלאפן בייא אידר אויפן בעטיי ווען זיא איז אפירי גיטא אונ פפסט אז זיא איז אויך דא פארין וויא בורדאי גיט זיין אין איין בעטיי אפירי אז זיא וועטן ביינע אהן גיטאדן דיא טבילה איז דער פון ווער גרויס דאס איז דער פאר דא איין שרעקליכער עונש ווערט גיבראכט אין ספרים בקרששים דאס איז גרייף וויא ביא וואקנעט

גדר עולם

שלא להושיט או לזרוק שום דבר מידה לידו, ויהיו והזרין שלא יראה בשרה במקום המכוסה. ולא ישחקו שניהם יחד ולא ידברו דברי היתול וקלות ראש ולא יאכלו ביחד מכלי אחד והוא אסור לאכול או לשתות מהמאכל או מהמשקה שנשאר מסנה אך אם שפכו אל כלי אחר מותר לו לאכול או לשתות. בכל אלו הדינים אין חילוק בין הימים שרואה בהם דם ובין הימים שסופרת השבעה נקיים כי כל זמן שלא מבילה הרי היא נדה נמורה לכל הדינים ולמעה"ש שלא יקילו עצמן בכל אלו הדברים [ועוד נכונה דברים המונח נגמ' ופוסקים עתה חסרה לעשות לבעלה] כי הם עבירות גדולות ולא יחטאו ח"ו את ימיהם :

ה.

דיני הפסק מטהרה

כל אשה שנמסאת מדם או מכתם יכולה לעשות ההפסק מטהרה ביום החמישי אם פסק מלובב דמה היינו אם נמסאת ביום א' תוכל לעשות ההפסק מטהרה ביום ה' ולמעה"ש ולמעה"ש ליוהר היטב שיהיה ההפסק מטהרה כדין כמו שנכתוב בסמור :

ו.

בדיקת ההפסק מטהרה צריכה להיות סמור לשקיעת החמה שהוא ערך שעה קודם הלילה. ואם לא היה כן, צריכה לשאול שאלה אצל מורה הנוראה [ומה שכתוב בספר מעין מורה אחר בין השמשות הוא מעות הדפוס] :

זהו אין איין בית הכסא גם בארץ קען וזה הימים אין דער צייט וואס זיא איז איין נדה גיט דער זאנגען אָדער וואָרפֿן. קיין שום זאך איינער דעם אנדערין. וויא זאלן זיין גיהיט אז ער זאך גישט ווערן איר פאר בארגן זייב וויא זאלן גישט זאכען צוא זאמען אונ גיט עקין צוא זאכען פון איין כלי ער פאר גישט גסין אָדער פֿרינגען פון דער כלי וואס זיא זאכט איבער. נאר אז מען האט איבער גינאכען אין איין אנדערע כלי מעג ער שוין עקין אָדער פֿרינגען. עס איז גיט קיין (היזוק) אונטערשיד ביא דא מעג וואס זיא ווערט דם. אונ ביא דא מעג וואס זיא צייגט שוין דא היינע מעג ביז זיא גיט פֿרינגען. איז זיא נאך אָרעכטע נדה פֿרינגען זאכען. למעה"ש גישט צוא פֿרינגען וזה נאךר פֿרינגען אפ גיהיטען צוא ויין אין דא זאכען דינים. ווארים דאס איז גרוינע גבירות. וויא זאלן דא וויינע זאכען נאכערין גישט פֿער גינגען :

ה.

דינים פון אפ ציען.

יעדער אשה וואס איז טיבא גינארין פון דם. אָדער פון איין פֿלעק. קען זיא באקין דעם אָפּצוג אין פֿרינגען טאג. אויב עס האט שוין אויף גינערט צוא גיין פון איהר דם. היינו אויב זיא איז טמא גינארין וויא קען זיא טאכען דעם אָפּצוג דאָנערשטיג למענה'ה ולמענה'ה גיט גינערט צוא ויין אז דער אָפּצוג זאך זיין רעכטיג דין וויא ווייטער וועט שפֿיין :

ו.

דער אָפּצוג באַרף ויין איינער דא ון גייט אונטער דאס איז אין ערה אין זעה פאר נאכט. אונ אויב עס איז גינערט וויינער וויא איין - - - - - זעה פאר נאכט באַרף

ז.

ההפסק מזהרה צריך להיות כך. תרחוץ היטב אותו מקום ומכיוו ותלכש כתונת לבנה ותציע על מטהה סדין נקיה ותקח חתיכת בר נקיה לבנה מפשתן או מצמר גפן [באנוויל] ולא תהיה חדשה אלא ישנה ותעייין אם היא נקיה ולבנה היטב ובוה תעשה הבדיקה היינו שתכנים את הכר באצבעה עמוק עד המקום שמרגשת כשהיא עם בעלה ותברוק היטב בכל הצדדין בחורין וסרקין ואם כבר לה מאד להכניס הבדיקה בעומק כ"כ כמו שכתבנו לכה"פ תראה להכניס בכל כחה עד המקום שירה מגעת בכל האפשרי ולברוק בכל הצדדין בחורין ובסרקין. והאשה שאינה עושה כן ומנסת הבדיקה כ"א מעט ומקנחת עצמה אין בדיקת הפסק מזהרה שלה כלום ולא תועיל לה מבילתה והרי היא בחוקת נדה [בחיוב כרת ר"ל] :

ח.

מהנכון שתנהג עצמה שאחר בדיקת ההפסק מזהרה תכניס חתיכת פשתן נקיה בעומק וגם יהיה דחוק ויהיה מונח שם עד הלילה ואח"כ תוציא ותראה אם היא נקיה :

ט.

כיום המחרת שאחר בדיקת הפסק מזהרה זו תתחיל למנות השבעה נקיים ומחויבת לברוק עצמה שתי פעמים בכל יום משבעת הימים שתרית וקודם הערב בחתיכת

זיא פֿרעגין אַ שְׂאָלָה (אוג וואס אין ספֿר בעצן מַהור שְׂמייט גאָר גין תְּשִׁמְשׁוֹת אִין גאס אַגראז פון דרוק :

ז.

דער אָבצוג דאָרף זיין צוויי. זיא זאל זיך גוט אַרום וואַשן גאס אָרט און אַרום דעם אָרט. און אַן טוען אָקאָדער העכער. און גיין אַ קאָדער זיינען. און געמיין אַנאָגין היין טיכיל פון לאווינט אָדער פון באַנוויכ. גישט קיין גיאי טיכעל און גישט קיין שְׂמאָפּס גאר איין אָרט טיכיר. און גיאי קעקען אויב עס איז גוט היין און ווייס. און מיט דעם טיכער מאכין דיא בדיקה. היינו זיא זאל דאס טיכעל אַריין גריינגען אין דעם אָרט מיט דעם פינגער גאָגין טיף. צוויי ווייס וויא זיא שפּירט ווען זיא איז צוא זאָקען מיט אַידער מאן און זאָר זיך גוט בודק זיין אין אָקע זייטען און אָקע ווינגקען. און ווען עס איז אַידער גאָגין שוועדער אַריין צוא גריינגען צווי וויא דא שְׂמייט. צום ווייניגסטען כּוּם זיא נעמען מיט צלע קעפּטען אַריין צוא גריינגען צווי טיף וויא עס איז גאר טינגעל און בודק זיין אין אָקע זייטען און אָקע ווינגקען. און דיא אָשעה וואס טוט גישט צווי. גאר זיא גריינגט אַריין אָפּטיל און ווישט זיך אָפּ איז דער אָבצוג גאר גישט גריינגט. און עס העקפט גאר גישט אַידער טיכירה און זיא איז ווייטער אַגדה (בחיוב גרת ר"ל) :

ח.

עס איז געדיך זיך מנהג צוא זיין אַן אָבצוג זאָר זיא אַריין גריינגען אַריין טיכער גאָגין טיף און אייג. און עס זאָר דאָרטין רינגען בוד באַכט. און דער גאָר נעמען ווערן אויב עס איז גאָגין גיין :

ט.

פון סאָרגען גאָר דעם אָבצוג זאָר זיא אַן ביינען ציילען דיא ויבֿען היינע טען. און

גדר עולם

בד נקיה ולהבניסו בעומק כנ"ל ואם כבוד לה לעשות כן בכל יום למעשה"ש לכה"ס פעם אחת משבעת הימי נקיים [והעיקר ביום ראשון] מוכרחת לעשות הבריקה ממש כבדיקת ההפסק מטהרה ושאר הבריקות תעשה איך שתוכל. אך כל אשה צנועה בל תיקל עצמה בהבריקות והבדק עצמה היטב כל שבעת הימים ואם לא בדקה עצמה היטב אף באחר משבעת הימים כבדיקה טובה בעומק כמו שצריך להיות ורק הכניסה מעט וקנחה עצמה אינה נחשבת השבעת ימי נקיים לכלום ומבילתה אינה מבילה ועדיין היא גדה נמורה :

י.

כל הבריקות צריכות להיות לאיר היום ולא לאור הגר ולא לאור האבוקה [לאמפ]

יא.

השבעה ימי נקיים צריכין שיהיו רצופים דהיינו שלא תראה בכל אלה הימים שום דם ולא שום כתם. ואם מצאה דם או כתם באמצע השבעה נקיים שנמסאה ע"י. צריכה לחזור ולספור שבעה נקיים מחדש ולעשות מקודם בדיקת הפסק מטהרה עוד הפעם כדין הנזכר למעלה, אלא שאינה צריכה להמתין חמשה ימים עד עשיית ההפסק מטהרה כמו בתחלה אלא באותו יום שנמטהרה מדם תוכל לעשות קודם הערב ההפסק מטהרה ומטהרת התחיל לספור השבעה נקיים :

יב.

נמצא איזה נשים שאינן יודעות איך להתנהג ובאשר צריכין לעשות ההפסק מטהרה

ואי איך מרטיב זיך בנדק צוא וזין צנוייה נאלץ לעדן טאג. אין גער פריא אונ פאר נאכט אלע זיבען טעג. גאנץ טיף מיט צריון טיכער. גאדער ווען עס איז אידער לענדער אזוי טיף בנדק צוא זיי וויא עס דארף זיין. למענה אין ווייניגסטען איין באדח פון דיא זיבען ריינע טעג (אונ גער דויפט איז דעם ערשטן טאג) מוז זיז באקען א בדיקה אזוי וויא דיא בדיקה פון אבצוג אונ אין דיא רעקטע טעג גיווינגדיקע בדיקות. גאר יעדער פרויטע אשה זאל זיך נישט גרינג מאכן אונ זאל אקע טאג נוס בנדק זיין. אבער ווען זיז גאט קיין איין פאר פון דיא זיבען טעג אויף נישט בנדק גיונקן גאנץ טיף וויא עס גיהער צוא זיין. גאר אביסער צריין גיבענעם אונ אפ גיווישט. איז אידער זיבען ריינע טעג נישט גיבענעם. אונ דיא מבילה איז קיין מבילה נישט. אונ וויא איז ווייטער צבעדטע גדה :

י.

אלע בדיקות דארפן זיין ביא דיא קיטקייט פון טאג נישט ביא קיין קעכט אונ נישט ביא קיין לאפס :

יא.

דיא זיבען ריינע טעג דארפן זיין דארף צאנדער. וויא זאל אין דיא טעג גאר נישט גיפניען קיין כס אונ קיין שום פקעק. אונ ווען וויא האט גיסנען דם אדער איין פקעק אין טיטשען וויא זיבען ריינע טעג וואס וויא איז טאט גיווינקן מוס וויא אויפס גיין ציטען זיבען ריינע טעג. איז מאכן איין גינעם אבצוג רעקטע וויא אויבין איז גישטאנען. גאר נא דארף נישט ווארטן קינף טעג אויף דעם אבצוג. גאר ווען וויא ווערט ריין קאן וויא פאר נאכט מאכן דעם אבצוג אונ פון סארגין אן הייפן ציטען זיבען ריינע טעג :

מחיל

אינו בודקת עצמן קודם הערב שמש ואומרת שטכונת במחשבה שתחיל ההפסק
טהרה מביום ובלילה עושין הבריקה מודיעים אנחנו אותן שהם כחזקת נידות גמורת
כשעושין כן ומצוה לפרסם מעותן זאת

יג.

כלה קודם התנותה צריכה לספור שבעה נקיים קודם טבילתה וההפסק טהרה והבריקת
מהשבעה נקיים שוה הוא לבריקת שארי נשים ואסור לה להקל עצמה ח"ו
בשום אופן אף כחום השערה :

יד.

תתחיל לספור השבעה נקיים סמוך לחתונתה כשיודעת בבירור הזמן המוגבל
שהחתונה צריכה להיות :

טו.

אם כאמצע ספירת השבעה נקיים אידע שנתאחר זמן החתונה ולא תהיה בהיום אשר
השבו בתחלה צריכין לשאל אצל מורה הוראה אם צריכה לספור השבעה נקיים
מחדש. ומצוה רבה לפרסם זאת כי כמה אנשים אינן יודעין י"ה צריך לשאל שאלה
על דבר זה וסוברים כי כיון שספרה שבעה נקיים דיה :

יב.

שייך מייבדע קודם וייסין נים. אנו אז ויאי בארפין כאבין דעם אבצת. נענין ויאי
ויה נישט בודק פארגאכט. גאדער ויאי גאנין אז ויאי האבין אין ויען. אין ויאי נאכט
סאבין ויאי דא גריקה. ואלין ויאי וייסען אז ויאי ויען קעקטע נידות עם איז א מצוה
דאס ספרסם צוא ויין :

יג.

א פכה פאר דא חתונה סוז ציילן ויען ויינע טעג פאר דער מביקה. אנו דער
אבצת אנו דא בריקות פון דא ויען ויינע טעג איז גריד ויאי ויין איין אנדערע אשח
ויאי פאדער ויה גאר נישט פאר גרינענען דו אויף קיין שום פאר דא טינדעספע האדער :

יד.

ויא נאל ערשט אן הייבין ציילן דא ויען ויינע טעג נאחנט פון דא חתונה :
ווען ויא וייסעט שוין קאדער אנו ויקער ווען דא חתונה קעט ויין :

טו.

אז איז מיטען ציילן דא ויען ויינע טעג. האט ויה גיסאכט איין עיכוב אז דא
חתונה וועט נישט קענען ויין אין דעם טאג קאם פארן דער אפ גישטיכט. בארף
טען פרענין א שצקה אויב ויא בארף איבער זינעם ציילען ויען ויינע טעג. עם איז
א נרויסע מצוה דאס בעקאנט צוא סאבין. מייך פיל מענטשן וייסין נישט אז בארם בארף
טען פרענין א שצקה. ויא מיינען אז ויא האט גאדער גיציילט ויען ויינע טעג איז
שוין גענוג

מז.

דיני מבילה

ביום שצריכה לילך למבילה לא תאכל בשר כל היום וזולת אם אירע מבילתה במוצאי שבת מותר לה לאכול בשר בשבת אלא שהתקדש היטב בין שיניה בערב קודם המבילה כי אם יש דבר מה בין שיניה או על שיניה מבילתה אינה מבילה גם לא תלוש עיסה ביום מבילתה ולא תגע בכל דבר הנדבק על ידיה אך אם צריכה לעשות לכבוד שבת תעשה הכל ואך תרחוץ עצמה היטב אחר זה :

יז.

צריכה לילך לבית המבילה בעוד יום בכרי שתוכל לרחוץ את עצמה ולסרק ראשה וליטול צפרניה וכל מה שצריכה לעשות העשה הכל ותעסוק בדברים אלה עד שתחשך. ואם אין באפשרי לה לעשות הכל קודם שחשכה מותרת לעשות בלילה אך כל תעשה במהירות ורק בישוב הדעת. ומאד יש לזהר שהאשה העומדת על המבילה כל תחפו ותרחק בהנשים שיכולו מעשיתן שיעיז לא יוכלו לעשות הכל כרין והאשה הדוחקת בהנשים שימהרו מעשיתן מחמאת את ימיה כזה ועונה תשא ואסורה להיות עוד ממנית ע"ז אם לא תמיב מעשיה

יח.

צריכה לרחוץ היטב כל גופה וכל מקומות הנסתרים צריכה למחר אותם שלא תשא

מז.

דינים פון דיא מבילה.

דעם טאג ווען זיא בארף גיין מבילה זאל זיא דעם גאנצן טאג קיין פריש נישט עסן. נאדער אז זיא איז מוגר מוצאי שבת (שבת צינאכט) מעג זיא שבת עסן פריש. נאר זיא זאל נישט גוט אויס שטעכן צו ווישען דיא גיין פאר דער מבילה. נארום אז עס איז עפעס דא צו ווישען דיא גיין אדער אויף דיא גיין. איז דיא מבילה נישט קיין מבילה. אויף נאר זיא דעם גאנצן טאג נישט קענען קיין מייג און נישט אן ריכען קיין קעקענען נאך. ווען זיא בארף מוהן קיבד שבת. מעג זיא טען. נאר זיא זאל נישט באקד דער נאך גוט אפ וואשן :

יז.

זיא זאל גיין צווישן פאר נאכט אין סקרה. גריי זיא זאל קענען נישט פארין צונאמן אקעס וואס מען בארף מוהן אקעס פאר נאכט און עס זאל דויערן אין דער נאכט אריין. און ווען עס איז אפער אידר נישט מעקלד אקעס צו מוהן פאר נאכט. מעג זיא מוהן בייא נאכט. נאר זיא זאל נישט טען האקינג נאר גימאסין. רעסענדי דיא טעקערן זאל נישט זאגן אויף דיא ווייבער בייא דעם בארין. גריי זיא זאל קענען אקעס מוהן דערין. און דיא טעקערן וואס זאגן אויף דיא ווייבער פאר זינגען זיא נישט אידען אידען. און זיא טאדער נישט זיין קיין טעקערן :

יח.

זיא זאל ווען נישט גוט ארום וואשן דעם גאנצן גוף. און אקע פארבאנדענע צושטען קיין צו באבן. עס זאל אויף אידר נאר נישט קענען. און דיא נאר גוט צו קעקען

עליהם שם לכלוך. וצריכה לסרק ולחופף את שערותיה היטב וכל זה יהיה במים חמים. ואחר רחיצתה צריכה להשניח היטב על כל גופה אם אינו דבוק שום לכלוך בגופה ואם נקי הוא לגמרי ובהמקומות שלא תוכל לראות בעיניה תמשיך בידה אם אין שם לכלוך וכן כשהולכת על המדרגות אל המקוה ומתלכלכים רגליה בעפר ופיט תרחוץ אותם היטב במי המקוה קודם מבילתה ותעייין קודם המבילה על רגליה ובין אצבעותיה אם הם נקיים :

ז.

האשה העומדת על המבילה צריכה להשניח היטב שלא תצא מהאשה המובלת בשעת מבילתה שום חלק קטן מגופה מן המים וגם על שיערה מאד צריכה להשניח שלא יצופי למעלה מן המים כי אף אם יצאת רק מקצת משיערה אחת כותך המים לחוץ אין מבילתה מבילה כלל וחרי היא עריון בנידותה באיסור כרת ר"ל ע"כ צריכין ליותר מאד בזה. ומנהג טוב שהנשים לא ישאו על עצמן שערות גדולות כדי שלא הבאנה לידי מבשול במבילתה :

ח.

לא המכול עצמה בקומה וקופה וגם לא תשווה הרבה יותר מדי [וע"כ צריך שיהי' גובה המים לכה"פ כזרת למעלה ממכורה [נאפ"ל] כי יש מקומות בגוף שנסתרים כשעומדת בקומה וקופה וכן כששווה עצמה הרבה ולא תבא שם המים אלא צריכה לכפוף עצמה מעט כמו בעת שעורכת עיסה. וידה לא יהיו סגורים רגליה לא יהיו

אוג אויס צונאגן. און דאס אקעס נאך זיין קייט וואקעס וואקער. און נאך דעם בארין נאך וואו זיך מוט ארום זעהן דעם באנצען גוף אויב עס קענעט נישט געפערט אויף דעם גוף. און אויב ער איז באגן ביין. און דיא עקטער וואס ווא קען נישט דער זעהן קייטן אויב נאך ווא ארום פאפן קייט דיא הענד אויב עס איז נאך ביין. גס אז ווא גייט אקאם אין סקנה און דיא סיס ווערין איין גיטקעטן אין בקאסע נאך ווא פאר דיא טביקה גוט אפ וואסן אין סקנה דיא פיס און צווישן דיא פינגער און ביין קענען אויב עס איז נאך ביין.

י.

דיא טביקערין בארף שטארק אקטונג געבן זייערע טביקה אז עס נאך נישט ארום שפארין קיין שום דאך פון באנצן גוף פון וואקער. און אויף דיא האר שטארק אקטונג צו געבען עס נאך נישט ארום שפארין אדער שוויקען איבער דעם וואקער. ווארום אז עס דאס ארום נישטאט פון וואקער אפילו איין ברעג פון איין האר איז דיא טביקה נאך נישט קיין טביקה און ווא איז ווייטער איין דעקטע גדה ע"כ איז אקטונג טוב אז ווייטער נאך נישט גיין אין גרויסע האר בריי וואו זאלן גוט קיפן צו קיין קעשד אין טביקה :

כ.

דיא נאך ווא נישט טובד ויין אויף נישטעלם. אויף נישט שטארק איין גיבוטען דען עס איז דיא עקטער אין גוף וואס ווערין פאר בארין דיאך דעם. און דאס וואקער סקט נישט אויף וויא באריבער נאך ווא ווא טובד ויין אפיקער איין גיבוטען אזוי ווא ווא עקטערט פייג. דיא הענט נאך ווא נישט האלטן צו נישטאט. דיא פיס נאך ווא

מדובקים זה בזה שאם היו רגליה מדובקים זה לזה ומדיה סגורים עד שלא תוכל לבא שם המים ביניהם לא עלתה לה מבילתה. פיה אינה סחויבת לפתוח שתבא מים לפיה אבל לדבק שפתיה ביותר אסור. אך צריכה שיהיו שפתיה רפויים כמו שהם תמיד. עיניה אסור לסגורם היטב וכן לפתחם ג"כ אסור אלא צריך שיהיו סגורים מעט. וצריכה ליהרר בכל אלו הדברים כי כמה דברים מעכבים השבילה אף בדיועבר ואם לא תוהר בהם תפסל את מבילתה. ולכן לא תעשה המבילה במהירות כ"א בישוב הדעת כדי שתזכור את כל אשר צריכה לעשות ובכל אשר צריכה ליהרר :

כא.

אם אירע מבילתה בליל ש"ק צריכה לילך לבית המרחץ בעוד היום גדול לא פחות משעה שלשה קודם וכן הדלקת הנרות כדי שיהא לה שהות להקן את עצמה היטב קודם וכן הדלקת הנר שלא הבא לידי חילול שבת ח"ו ותוכל לילך להדליק נרות שבת בזמנה ואח"כ תלך לבית המבילה. ואם נתאחרת ותראה כי לא יהיו לה שהות לבא להדליק הנרות בזמנה תגיד לבעלה שהוא ידליק הנרות כדי שלא תצטרך למהר את עצמה מחמת זה וע"י המהירות לא תעשה הכל ח"ו כיאות. וקודם כל דבר המול צפרניה ותסרק את עצמה כל עיר שלא שקעה החמה כי שתשקע החמה ותשכח אסור לעשות זאת וטמילא תהא צריכה לרחות מבילתה ליום אחר. ואם שכחה ליטול צפרניה ושקעה החמה צריכה לישאל אצל מורה הוראה. והגני מזהירים ומדיעים כי האשה

גישט האקטען צוא נאכטן. קארום אז ווא האט דא קענט גיטאקטן צוא גיטאכט. אדער דא פיס גיטאקטען צוא נאכטן וועלדעס דאס וואסער קען גישט ציינן קענען. איז ביא סבירה גישט קיין סבירה. דאס מיינ דאך נא גישט אקטען, עס נאך ציינן גיין נאכטער אין סוף. און נאך נאך גישט שטאק צוא סאדז דא ליפן. נאך נאך נאך נאך אביסל צוא האקטן צוא ווא עס איז גיטאקטער. דעם גיטאקטען דא איז גישט נאך נאך גישט שטאק אקטען. און אדך גישט שטאק צוא האקטן. נאך אביסל צוא גיטאכט. ווא טו גיטאקטען נאך דעם אקטען. קארום אז ווא איז גישט גיטאקטען אין דעם אקטען איז דא סבירה גישט נאך דא סבירה גישט גיטאקטען פאר קיין סבירה. אדער דעם נאך ווא דא סבירה גישט נאכטן האקטער. נאך ביט לשוב נדעת. ווא נאך אין ווען דאכטן אקטען קאם ווא דאך טוען. און אקטען קאם ווא דאך גיטאקטען וין :

כא.

אז דא סבירה קיט אים פרייט צוא נאכט נאך ווא גיין אין פאר גאנץ פרייט צוא אים ווייניגסטנס א שעה פאר זיכט צינדען כדי ווא נאך אקטען קענען פארשט מאכן וך פאר נאכט ווא נאך גישט קענען צוא חילול שבת חו און ווא נאך גיין אהיים זיכט צינדען אין דער צייט און דער נאך נאך ווא גיין צום בית הסבירה. און אז עס איז שוין שפעט דאך ווא הייסן איידער ווא גייט אונזע דעם סאן זיכט צינדען כדי ווא נאך ווא גישט דאכטן אהיים היילן גיין זיכט צינדען נארום דאך דעם קען ווא גישט פאן ציין ווא קען דאך און ווא ווא קיט צוויי איז דאס גרשטע דא נעגט אדאם צוא נעקטען און אים צוא קענען וך איידער דא נאך גייט אונזער נארום אז עס וועט שבת נאך קען דאס גישט קאנאן. וועט ווא דאך גישט קענען גיין אין סבירה און אויב ווא דאס פאר געסן אפ שניידען און דער ווייז איז גיטאקטען שפעט דאך ווא פרייט אשאלה. קען איז ביהרר און קען נארינט גאנץ שטאק אז דא נאך וואס קאם שנייט נעגט נאך דא

אשר המרק את שערה או תחתוך צפרניה אחר זמן הדלקת הנרות היא מחללת שבת שיש בזה עון מיתה ח"ו ומה שאומרות איזה נשים כי מפני מצות מבילה מותר ליטול הצפרנים או לסרק את שערה גם אחר זמן הדלקת הנר מודיעים אנחנו כי מועות הן בדבר זה כי לא הותר שום איסור טהמת מצוה זו ולמעה"ש שלא להקל עצמה ובל תחמא את ימיה בעין חלול שבת ח"ו :

כב.

הנה יש עוד הרבה דינים מהלכות נדה הכתובים בספר מעין מהור ועוד בכמה ספרים אשר כל אשה מחויבת ללמוד אותם ולא כאיזה נשים שאומרות שהדינים מספר מעין מהור הוא רק לנשים צדקניות. לא בן הדבר אלא שכל הדינים מספר מעין מהור מחויבת בהם כל אשה ואשה ואסור לסור אפילו מאחד מהדינים אפילו כחוט השערה אם לא בשאלה מורה הוראה ואנחנו כתבנו בזה רק עקרי דינים המצויים ביותר שמחויבת כל אשה ללמוד אותם הרבה להיות בקיאה בהם שלא תכשל בהם ויש כמה נשים עלובות אשר לא ידעו לקרות בספר ומחמת זה נכשלים ר"ל בכמה דברים שהם ח"ו כנרות גמורות. ע"כ אנו מבקשים מאד מאד שאותן הנשים היודעות לקרות בספר ירחמו על אלה הנשים העלובות שלא יחמיאו ימיהם ח"ו ולהוריע וללמוד אותן את עקרי הדינים הנחוצים עד שיהיו בקיאות בהן וידעו לזהר בהם ובכחות זה יוכלו לכל טוב ואושר בעוה"ז ובעוה"ב אמן :

כג.

יורדת במדינתנו אינה צריכה להמתין שמונים יום לנקבה כמו שנודתה איזה נשים.

ציית פון לעבט צינדן. איז ווא סתתג לעבט וואס עס קומט דער פאר מיטת דיו אונ וואס פיר ווייבער זאגן אז וועגן דיא סתתג פון מיטתג קען מען לעניידען געניד געדער קעקען אדער צוואגן גאד דיא צייט פון דיקט צינדען. וועגן מיר סודיע אז וויא זענען אין דעם גאר גינאדט. עס איז קיין שום וואג גישט סתתג ציא דיב דיא סתתג פון סתתגה. אונ רעענה דיו גישט ויה סתתג ציא ויין וויא זאלן ויה גישט פאר וינדענען ווייבער גאדענען :

כד.

עס איז דא גאד פיר דינים פון נדה וואס שטייען אין ספר מעין סתתג. אונ אנדערע היינטיגע ספרים וואס יעדע אשה איז וויא מחויב ציא לערנען. אונ גישט אזויא וויא מייך זאגן אז דיא דינים פון ספר מעין סתתג איז גאר פאר דיא פרויע ווייבער. עס איז גישט אזוי ווא דיא אלע דינים פון ספר מעין סתתג איז פאר יעדע אשה קען פאר גישט אפ טרעסן דיא סתתגסטע דאר פון אלע דינים ביידן מיט א שאקל פון א סתתג דערפאר. אונ מיר האבן גאר דא גישטעקט דיא הויפט דינים וואס גיווינגלדיק איז. וואס קען כארף וויא שפאקט ציא לערנען אונ גוט קלאהר ציא ויין. אונ עס איז געבאד פאר האנדלן פיר ווייבער וואס קענען גישט וויינען דערום ווערן וויא דיו גישט (גישטוויקלס) אין פיר זאכן וואס וויא זענען דיו רעכענע גידות. ע"כ קעט קען ויער אונ ויער אז דיא וואס קענען וויינען זאלן ווערן בחינות ציא האקען אויף ווייבער גאדענען אונ וויא ציא לערנען אונ קלאהר ציא כאבן אין דיא גישטע דינים. ובכחות ויה קעט וויא גוט אונ וואהר ויין אויף דער וועלט אונ אויף לענער וועלט זאגן :

אולדת

אזא מיד אחר ארבעה עשר יום מיום לירתה לנקבה ושבעה לזכר והיא נטהרה מדם
היכל לעשות בריקת הפסק טהרה ותתחיל לספור שבעה ימים נקיים ותמכל כרין ומותרת
לבעלה אך אם תבא דם אחר טבילה אסורה לבעלה כמו כל הנשים :

בג.

צוידרת בארץ ויא גיט ווארטין אין אונזערע פדינות קיין אכטציג טעג דנקיבה וויא
אנדערע נייפער זענען זיך נוהג גאר וויא עס גייט. אונזע פערצין טעג פון גיווינען צוא
אין נקבה אונ זינען טעג פון אקור אונ ויא איז היין גיווארין פון כס קען זיא מאכין איין
אכטציג אונ אן הייבין צוא ציילין זיבן ריינע טעג אונ טויבד זיין זיך איז זיא טיפער צום
מאן גאר אז ויא נועט איבער אנשים זעהן דם נוערט זיא אויף אסיר צום מאן אקוראט
וויא זאג :

דע עוד דמה שנתפרץ באיזה מקומות כהיום שהבחורים [פירעו מוסר ובני בלי הרבות] מרקדים עם הבתולות על התחנות עון פלילי הוא ועיבדים בזה על כמה וכמה איסורים וכבר אחז"ל המסתכל באשה אפילו באצבע קמנה של אשה כיון שמסתכל בה כדי ליהנות אפילו יש בידו תורה ומע"ש לא ינקה מדינה של ניהנם וזהו אפילו בהסתכלות בעלמא וכ"ש בזה שהוא מרקד עמה ועובר על זה כמה דכתיב ולא התורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם [וכמו ששפרש בספר החינוך ע"ש] וגם על מה דכתיב ונשמרת מכל דבר רע ואחז"ל שהוא אוהרה שלא ירהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה הרי ראפילו הרהור בעלמא שהוא שלא כהנין אסרה התורה כדי שלא לבוא לידי סימאה וכ"ש בזה שהוא עושה מעשה בפרהסיא להביא עצמו לידי הרהור ולידי הסתכלות וגם בודאי לידי טומאה בלילה ג"כ לבסוף ועל כולם מצוי שעובר ע"י הריקוד גם על הלאו דלא תקרבו לגלות ערוה וכפי מה שידוע שכתבו הפוסקים רבהות דידן בכלל גרות הם משיניעו לימן וסת ובכלל עריות הם ולפעמים מחכקון ומנשקין איש את רעהו בעת הריקוד שהוצה"ר בוער בקרבו ועובר בזה על לאו זה וכמו

ודע ואלקס וויסין וואס עס איז אויף גיבאכין גינארין אין איינע ערשער אז בחורים פאנגען מיט מיידלעך אויף תחנות איז אנדערער עון און וויא זיינען דער מיט עובר אויף כמה גבורות דא נמא זאגט אז איינער איז סבון צוא קובין אויף איין אשה אפילו אויף איר קליינער פינגער אפילו ער האט תורה אין פלייש טובים וויא איינער הייליקער משה רבינו וועט ער נישט גישיינקט ווערן פון גידים און דאס איז דאך פארן קובין אהין און קל שכן אז ער פאנגט אויף מיט איר איז ער עובר דורך דעם וואס דא תורה זאגט ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם איז דער טיין איר ואלט נישט אום ווערן נאך איינער הארצין אין נאך איינער אהין דיינו קהע ואל נישט נאך גיין נאך דא בנאך פון גוף וואס דס קענטשין ווילנאך וויא באלד דאס איז נישט גאטס רצון און ער איז עובר אויף דעם פסוק ונשמרת מכל דבר רע וואס ער זאגט אויף דעם דא גמרא אז דאס איז אפאדאג אז דער קענטש ואל נישט דאגין קיין רהורים דאס הייסט מיאוסע גידיינקען כדי ער ואל נישט קושען צוא טומאה ביא נאכט היינט אפשיטא שיינ דא אז ער טוט אזעלעכע פעולות וואס דאס פריינט דעם קענטשין צוא אלע רהורים און צוא הסתכלות וגם צוא טומאה ביא נאכט און איבער אקע און מצוי ער ואל עובר זיין דורך דס פאנגען אויף דעם פסוק ולא תקרבו לגלות ערוה אין וויא דא פוקים זאגן אז דא תחנות זיינען אקע ברוקה אז וויא זיינען גרות זיינען וויא דאך אין כד פון עריות היינט ממילא וויא ער איז איר מחבק (דיינו ער געקט איר ארום) ביא דעם פאנגען איז ער עובר אויף דעם דא היינט וועט וואס פאר איין האקע עבירה דאס איז דער דין איז פון דער תורה אז סהע ואל איידן גימין ער ואל פסחק וגעצק זיין איין גרה באקף ער ווף בעסער לאזן האקענען אין דאס נישט טאן אין דער געקט מיט איין איינעם רצון און שטט אזוי איין עבירה אין אפילו ויא איז אן גיברייט צוא זיין זיינע אנוייב דיינו דאס איז נאך תנאים איז אייף אסור אין דא אלע זאכן און עס איז קיין טום הייר נישט מחמת דעם גס דורך אזעלעכע התקרבות קען ער היינה קושען צוא איין עון וואס דער פאר קושט פרת דאס הייסט אפ גישיינקען נאכין ריל אין כפר

שכתבנו בס"ח בשם הרמב"ם זעין פלילי הוא מאד. והוא מאביריהו דעריה שצריך ליהרג ולא לעבור ע"ז אפילו אם היו כופין אותו ע"ז ואוי ואבוי יהיה להעושים כן בשאט נפש. ואפילו אם היא עתירה להיות אשתו כגון שהוא אחר כחיבת התנאים נ"כ אסור בכל הדברים הנ"ל ואין שום היתר כזה מחמת שנתקשר עמה בתנאים. גם יכול לבוא מענין הרע הזה של התקרבות אהרדי לכמה איסורים גדולים של עון כרת ר"ל וכבר אה"ל בניור סחור לכרמא לא הקרב. ואיתא בס"ח סימן קס"ח וז"ל אל תערב בנים ובנות פנימא וכו' וכתוב או תשמש בהולא במחול והיינו לבדה אבל בחורים וזקנים יחדו וכן בסוף תהלים בחורים יגם בתולות ולא אמר בחורים עם בתולות כמו שאמר זקנים עם נערים. מעשה באדם שהיה רוכב יחדי בלילה והלבנה וזרחת באותו לילה והיה רוכב במדבר והיה רואה חיל גדול ועגלות גדולות ועל העגלות יושבים בני אדם והמושיבים העגלות בני אדם ותמה מה היו עושים כשנתקרב אצלם הכיר מקצתם שכבר מהו אמר להם מה זה שאתם מושכים כל הלילה העגלות ומקצתכם על העגלות א"ל בשביל עונתנו כשהיינו חיים באותו עולם היינו משחקים עם נשים ובתולות ועתה אנו מושכים העגלה עד שכך אנו עופים ויגיעים שלא נוכל לנהוג יותר ואז יורדים אותם שעד העגלה ואנו עולים ונחים ונוהגים אותנו עד שיגיעים ועופים ואח"כ הם עולים ונחים וזה שנאמר הנני מעיק תחתיהם כאשר תעיק העגלה וכתוב ה' מושבי העין בחבלי השא וכעבות העגלה חטאה [היינו שמכל עין נברא משחית והוא נעשה כבר מאד כעגלה מעונה שצריך למשכו בעבותות גדולות ובע"כ צריך האדם למשכו מפני אימתו והענין הזה הוא הכל מדה במדה כמו שהיה פה מרקד כ"א לפני חבירו עד שהיה מתיגע ושובת וחוזר השני ומרקד לפניו עד שהוא מתיגע וחוזר חלילה וכן נעשה אח"כ העונש] והישרים מכים את המוליכים [קורא ישרים לשלוחי הרין שהולכים עמם בצוותא חרא ומפני הרמו שמביא ע"ז מהכתוב שנאמר

הסידים שמיים עם קארין ואה גיט מיסין בנים מיט בנות אין אייגעס ווארום ווי קענען דורך דם קומן צו עבירות אונזר צו איז ראיות פון פסוקים גם בריינגט ער אמעשה גורא אקאל דאס אפעקטט גירטין אין דער כדקר איינער אריין ביא נאכט און דיא רבנה דאס יענצקאלט גיט יגט דאס ער דער געהן אנרוסע חיל גייען און גרוסע וועגן אין אויף דיא וועגן וויצין קענטשין אין דיא וואס קענען דיא וועגן וויינען אויף קענטשין דאס ער נאך וויינער גיוואונדערט וואס איז דאס איז ער צו גינאנגען געקסר דס ער דער קענט אז דאס איז קענטשין וואס וויא וויינען שוין לאנג גיטמארבין דאס ער וויא גיפערנט וואס איז דיא מעשה וואס איז שלעפט אנאנצע נאכט דיא וועגן און אנדערקע וויצין אויף דיא וועגן דאפין וויא גינאפערט דאס איז איינער אונזערע עבירות בשעת מיר האבין גילעכט האבין מיר גינאנץ עם נשים, ובתולות דער פאר שלעפן מיר איינער דיא וועגן ביז מיר ווערן וויינער אפ גיכאטערט אז מיר קענען שוין מעהר גיט ריין פון ארם גייען אקאס דיא קענטשין וואס אויף דיא וועגן אין מיר גייען ארויף אויפן וואגן אין מיר רוקן אביסל אפ ביז וואנען וויא ווערן פאר סאטערט גייען וויא אין דאס איז אלץ קרה בדרך דאס הייבט אקאס אנטקעגן אקאס וויא עס פירט נאך ביא אין סאנץ איינער גייט אנטקעגן דעם אנדערין ביז וואנענט ער ווערט פאר מאטערט שטעלט ער נאך אויף איין ארט און יענער טאנצט אנטקעגן איהם אז וויא פירט נאך דארטין מיט איהם ער וויי געביר גיט שלעפן דעם וואגן גאר דיא פייערדיקע שלוחים שלאגן וויינער אז ער זאל פירן דעם וואגן אפ וויא איינער מייבט אפערד ער זאל פירן דעם שווערין וואגן ווארום דער כלל וויא באלד ער איז נאך גינאנגן נאך דיא

שם ישרים] כמנהיג את הבהמה והעגלה שנאמר נמשל כבהמות נדמו וכתיב בתורה וידרו בם ישרים לבקר [ר"ל ש"ם שהישרים רודים בהמוליכים כמנהיג את הבהמה] ומי שעושה מעשה בהם בחייו יש לו לעבוד באותו עולם כבהמה עכל הספר חסידים וע"כ צריך האדם לזוהר בזה מאד מאד :

והנה ידוע כי יש על כל איש מישראל מ"ע מה"ת להוכיח בעמיתו כשנכשלין באיזה איסור כמו שנאמר הוכח תוכיח וגו' ועי' שמוכיתו הוא מציל את עצמו שלא יהפס באותו חטא דכשם שנפרע הקב"ה מעושי העון כך נפרע מאלה שהיה בידו למחות ולא מיחו וכמו שאמרו חז"ל (שבת נ"ה) מי שיש בידו למחות באנשי עירו ולא מיחה נתפס עכורם ומי שהיה בידו למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס בעון אנשי ביהו וגם ידוע דכל איסור שנעשה בפרהסיא הוא חמור הרבה יותר מבצנעא שנקרא מחלל ש"ש בפרהסיא ואז גם חייב ההוכחה גדול ביותר שלא יאמרו הותר מצותי של הקב"ה וע"כ גם במנהג הרע הזה שעוברים בפרהסיא על עון חמור של קריבת עריות והרהורי עבירה וכנ"ל כל איש שיראת השם ננע בלבבו חלילה לו לשתוק ושלא למחות בזה ומי שיכולת בידו למנוע ולא מנע הלא יתפס גם הוא בחומר העון וכנ"ל וכדאיתא כעין זה ג"כ בויקרא רבה על הפסוק שה פוורה ישראל. ישראל נמשלו לשה מה דרכו של שה לוקה באחד מאיביו וכולם מרגישים [היינו כל הצאן דדרכן להמשך זה אחר זה וכשאתח לוקה באבירי ופסקה מליך עוד כולם יעמדו באותו מקום] אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים תני רשב"י משל לבני אדם שהיו כאים בספינה נמל אחד מהם קורח והתחיל וקרה תחתיו א"ל חבריו למה אתה עושה כן א"ל מה איכפת לכם לא תחתיו

תפארת הגוף איז ער גיגליקען וויא דא פהקט וואס איבער דא פיקסעל גראו וואס זיא דער זעט אין רוי קען זיא איבער קערען דעם גאנצן וואגן אין רוי ציין אונ זיך אויף גאלענען אונ וויא עס שטייט אין פסוק נמשל בבהמות נדמו. על גן דער וואס איז זיכענשט דאך פון אזוי איין גרד. ווייזער אייגנלייטן נעט ער גער פאר וזכה ויין צו עולם הבא אונ ער נעט גיצול ווערן פון גיהנם.

והנה עס איז געוואקסן דא מצוה פון הוכחה אז כל יתדאגל איז מחזיב צו שטראפן אונ אפ צו האלטן אידן פון איין עבירה אונ אז ער קען אפ האלטן אונ ער שטייגט נעמט ער אויף גישטראפט אויף גענעקס זינד אזוי זאגט אונ דא גמרא אין שבת (דף נ"ה). אויף איז געוואקסן אז יעדער זינד וואס נעמט גיטאן בפרהסיא פאר אפולע קענטשן איז עס אפולע שטראקער עס נעמט אן גיטאן בבלל שם שמים בפרהסיא היינו ער ווייזט פאר אלעקען אז אים הארט גיט פאר דא סעצות פון הקב"ה על גן איז דענקסאל דא סעצות פון הוכחה אויף גרעסער קען זאל גיט גיגען אז עס איז טאקע דפוקר די סעצות השי ע"כ אין דעם שלעקטן סתק וואס קען איז עובר פכאיי פאר אלעקען אויף אזוי א הארבן קען פון עריות אונ דיהארים קעים רל איז יעדער איד מחזיב גיט צוא שטייגט אונ אפ צו האלטן וויא ויין מילגליקייט איז גבי ער אונ אנדעקע אידן זאלן גיט גישטראפט ווערן פאר דא גרויסע זינד קארום אידן ויגען. עבדים אייגער פאר דעם אנדערין. אונ אזוי נעמט גיבאקט אפולע אין סתק פיל קענטשן וויגען גיפארין אויף א שוף האט אייגער גיבאקט זאגאד אין שוף האט קען אים גיפגענט צו וואס מאקטו דאס האט ער וויא גיגענשקעט איז פונא

אני קודח א"ל מפני שאתה מציף עלינו את המפינה ע"ש. ויש לו להשתדל ולהעריך לפניהם בנחת חומר העין ונגות הדבר שאמנם מלבד חומר העין חרפה הוא לבני ישראל שנשנהבו סעולם במדת הצניעות ופריצות גדול כזה מגונה מאד להם ורק מפיהי היוצר נעשה הדבר כהיתר אצל הצעירים ואינם מתבוננים חומר העין ונגות הדבר ואף אם לא ישמעו לו הלא קיים מצות הוכחה ואת נפשו הציל וגם כאמת בודאי אם לא ישמעו לו כולם יש הרבה בחורים ישרים שנכשלין בזה מפני שאינם מתבוננים בחומר האימור וכשיעריך להם בודאי יפרשו מזה. ואמנם גדול וכות המוכיח המונע בזה דשכשנעשה אימור חמור בפרהסיא ולא נמצא אף אחד שימחה בדבר יש חרון אף ר"ל על כולם מחמת שעוברים על רצון המלך בפרהסיא ואין איש שם על לב לחוס על כבודו של מלך ולקנא את קנאתו והחס לכבודו ועוסד למקנא קנאתו וכותו גדול שיעז משכך חמתו של הקב"ה וכמו שמצינו אצל המעשה דפנחס שאמר הכתוב הגני נותן לו את בריתי שלום מחמת שהשיב חמת ה' מישראל ע"י שקנא קנאתו ואמרו במדרש משל למלך שהיה עובר וסיעה של נערים עומדים וקלל אחד מהן את המלך נתמלא המלך עליהן חמה בא חושב אחד שהיה ביניהן ונתן מספר אחד [היינו שלשון מסור על פניו] לאותו שקלל את המלך מיד שככה חמתו של מלך ע"ש. והנה על כל אלה לפלא בעיני על המחנותים אבות החרון והכלה שכל ישעם וחפצם לראות טוב על ביניהם שהבניסם לחופה שיחיו חיי שלום ויצא מהם דור ישרים ויזכו לעושר וברכה מה' וכן

שוא נאך אויף מיין אָרם האָבן זיין אים גיזאנט שוועה מיט דעם בריינגעסן דאך דאס וואסער פון ים אויף אַלעקען. ע"כ באַרף מען זיך מ'שפּירטל זיין אונ פאַר גליינען. זיין מיט גיטען דא גרויסקייט פון דער זינד אויף דעם גיזון דער פון ווארעם אויסער דא גרויסקע עבירה איז דאס א גרויסקע חרפה פאר אידן וואס זיינען גרויסקט גיזאריין מיט דא מכת הצניעות פער נים דער נאך דער פאר פלעגט זיין דא אויגען וואס זיין פילן נים דא וינד אונ דעם גיזון פון דעם אונ ער האט נאך גיבאקט דא זאך פלער אונ שוין ונהנה אז ער וועט ריידן אונ מען וועט אים אפילו נים פאלגן האט ער מקנאס גיזען דא מ'קנא פון חרבה אונ פון זיך אראפ גיטען דא וינד אונ באקט א פיקיל וועט געוים העקסן זיינע רייד דא אריינגליקע מענטשן וואס ווערן נאך אין דעם מנהג בע מחבת זיין ווייסן נים דא גרויסקייט פון דא עבירה אונ די שאנד וואס איז אין דעם איז אזוי וועלן הערן וועלן זיין גלייך אפ שטיין פון דעם, אויף באַרף מען וויסן אז דער וואס שטעלט זיך אונ ערשט אין דעם איז זיין זכות זייער גרויס ווארעם אז עס ווערט גיטאן איין עבירה פפריקטא אונ קיינער ווערט נים מען זיין חלילה ארונ אויף אידן פאר וואס קיינעם ארם נים פאר דעם קבוד פון הקב"ה. אזוי שטייט באיי די מעשה פון פנחס וואס הקב"ה האט אים געגעבן אגרויסן שחר ווייל מיט דעם וואס ער האט זיך אן גיטען פאר דעם קבוד פון גאט ביה האט ער אראפ גיטען דעם צאריין פון אידן. דער סדרש בריינגט דאריין אפשל א סוף איז פאר באיי גיטאנען פאר אקופאנטע קליינע קינדער האט איינער גיזיילט דעם סוף איז ער אין בעס גיזאריין אויף אלע קינדער האט גיטען אפגעטש אונ האט אן גיפאנט דאס קינד איז דורך דעם אראפ דער בעס פון אלע קינדער. ונהנה פער פאר אלץ איז א וואונדער אויף דעם פאפער אונ סיטער פון הקן וכלה וואס זייער גאנצער וואונט איז אז זיין זאלן זעהן נומעם אויף זיינע קינדער וואס זיין פיען זיין אונטער דער חופה אונ זיין זאלן זעהן ויין צו א ברכה פון גאט ביה צו לעבן פלעס אונ עס זאל ארויס קוקען פון זיין גוטע רוחות אונ זאלן זעהן ויין צו עשירות אונ צו גדולה אונ

תקנו חז"ל שבע ברכות להוציא שתחול עליהם ברכת ה' ע"י שיהיה כבודו יתברך שוכן בקרבם ובדאי מאז תחול עליהם הברכה כל ימי חייהם כפני שמברכין אותם בשם ה' (וכמו שאמר הכתוב בכל המקום אשר אוביר את שמי אבוא אליך וברכתך) וכ"ז אם נעשה החופה והשמחה כדן וכרצון השי"ת אבל אם בהעמסה מעורב חוגג שמשמחים באופן פריצות השנאוי ומתועב בעיני הקב"ה (כי הקב"ה שונא זיסה) היוכל לשרות שם ברכת ה' היועילו הברכות שמברכין בשמו בוסן שעוברין על רצונו בשאט נפש וכמו שאמר הכתוב וראה כך ערות דבר ושכ מאחר כך ובאמת מבואר כן כאהע"ז בבית שמואל בסימן ס"ב שאין לברך שהשמחה כמענו בוסן שיושבין אנשים ונשים יחד ובאין לירי הרהור וכ"ש בענין זה שמקריין יחד שלא עלה על דעת הראשונים כלל שימצא כזאת בישראל וכיון שהיו נשאר בלא ברכת ה' מה תקוה יש לקות באחריתם משלוטם וטובתם וע"כ כל איש ואשה שרוצים באמת בטובת בניהם שיחול עליהם כל הברכות שמברכין אותן בשם ה' ישהדלו בכל נפשם שיהיה שמחתם שמחת אמת בדת התורה שיהיה לנחת רוח לפני ה' שלא ימצא בשמחתן עניני פריצות כאלו המתועב בעיני השי"ת ויבקשו עצות והחבולות שלא יבוא לזה ובזכות שמשדלם לקיים רצון השי"ת יזכר ה' לראות טבניהם דור ישרים וזע כרך ה' וכמו שאמר הכתוב אשרי איש ירא את ה' וגו' גבור בארץ יהיה וזעו דור ישרים יבורך וכמנו יראו ויעשו גם אחרים וזכות הרבים תלוי בו:

אונקערע חכמים האבין פתחן גיטען ויגען ברכות צום ויגען עס ואל כל זמן דערק דעם אויף נייא דא ברכה פון גאט ביה אויף ויגער גאנצער לעבן. אפער דאס איז אלץ אויפ דא שפחה איז גיטען דין איין שפחה קינדה וואס גאט ביה קען דאסין רוקען איז פארה גיטען כל אלע ברכות וואס קען גענעצט וויא מיט זיין הייליגען גאפען אויף ויגער גאנצער לעבן. אפער אז אין דא שפחה איז צו מיטט טרויער אז קען איז ניש קשטען מיט איין וואסן פריצות וואס איז אים ווידעג אין דא אויגען פון גאט ביה קען דען כל זיין דא ברכות וואס קען גענעצט וויא מיט דעם אייבערשטיקס הייליגען גאפען געזעט קען איז עובר אויף זיין הייליגען רצון און קען עקצארניט אים מיט דא זאכן וואס ער קאט דאס פיינט און פאכט לטייט אזוי אין דין אז קען זאל ניש מאכן פאיי און שפחה דא ברכה שפחה קענען ווארען דאס רופט זיך ניש גאטען שפחה. נא וויא פאלד אז דער ויגען גלייבט אן ברכות היינט וואס פאר אנטקס קען קען האבן צו זעהן אויף וויא אין אדע פאכט דעם קאפער און שטער וואס ווילן פאכט אין דעם גליק פון ויגען קינדער עס זאל אויף וויא כל זיין אלע ברכות וואס קען גענעצט וויא מיט זיין הייליגען גאפען זאלן וויא זיך קליגען מיט אלע קעפטיגן אז ויגער שפחה זאל זיין א שפחה קינדה וויא דער דין איז גבי עס זאל זיין א גבית רוח פאר גאט ביה און עס זאל זיך ניש גיפגען קליגה ענן פריצות און זעהן געזות צו פאר הייטען עס זאל ניש קוכען דער צו און מיט דעם זכות וואס וויא שפאכטן ניש צו מאכן ויגער שפחה וויא דער רצון פון הקב"ה וועלן נייא זוכה זיין פאכט גוטע קינדער גיבענעצטע פון גאט ביה. און אזוי זאגט דוד המלך ענה אין תהלים אז דער קענטשט וואס האט פארקט פאר גאט ביה און שפאכט זיך ויגער קענטש זיין ויגען שפחה וואס ער האט פאר גאטען נעמט ער זוכה זיין צו גוטע דורות גיבענעצטע פון גאט ביה:

והנה עיקר השורש שמביא לכל עניני הפריצות הוא טפני איחור הנשואין שנתהוה בזמנינו בעו"ה שהוא נגד מבע הבריאה ועי"ז נתגבר היצה"ר מאד ובאים עי"ז כנמה וכמה עניות וכבר אמרו חז"ל המשיא בנו ובנותיו סמך לפרקן עליו הכתוב ואמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא ובמדינות בבל וחברותיה ניהגים עד היום שמשיאין בנותיהן בימי נעוריהן ומה טוב הוא זה לאביו כי מלבר שמשמן שלא יבאו עי"ז לירי חטא וכמו שאמר הגמרא עוד מטיילא נטיל מעליו כבר המשיא ולא יצטרך לישא איהן עד זקנה ושיבה. והנה ראשית סבת האיחור ברוב פעמים הוא טפני שמבקשים איש חפשי מעבודה ושיהיה בו כל המעלות אבל לפי האמת אין נכון הדבר דאפילו אם לא יודמן להם איש בכל המעלות כרעונם או שאינו נקי עדיין מטה"צ ג"כ יהקשרו עמו כיון שהגיע בנותיו לפרקן וכמאמר הכתוב לא תהו בראה לשבת יצרה וכבר אמרו חז"ל בתך בגרה שחרר עבדך והן לה ולא ימעה האדם בנפשו לומר שבהעבכה הדיא עושה טובה לבתו לא כן הדבר כי עי"ז מרגילה לירי פריצות ותוכל לבוא ח"ז מחמת זה לירי ומה ותקלות אחרות שנשים דעהן קלות ויתחרט האב בעצמו אח"כ ולא יהיה יוכל להעזר מעלבונו הרב וגם ידוע שאיחור הנשואין הרבה מביא לירי מחלות ומה שהוא חושב שעל ידי החיפוש שמחפש הרבה בשבילה לקחת לה איש בהרבה מעלות עי"ז יתן לה עושר ואושר לא כן הוא כי הכל תלוי בסול וכמ"ש הגר"א באגרתו הק' שכל אהר ואחר נולד במולו ובהשגחה אל עליון ב"ה וגם ידוע שכשמתגדלין הרבה אין שומעין כלל לדברי אבותיהן ובהרין איש כחפצם כמוב בעיניהם אף שהוא למרות רוח כל משפחתם וע"כ החכם ענינו בראשו שלא לאחר נשואי בתו אם נודמן

והנה. ריא גרעסעט סיבה צוא אלע עניני פריצות קוקט פון דעם מנהג וואס קען איז זיך נהג אין דא איינפירנדע יארין גיט דערנאך קינדער אין דער יוגנט וויא פאר צייטן איז גינען אונ קען האלט זיין ביו זיין ווערין פאר עלטערט וואס דאס איז קענין דער גאטער דרום קוקט דאס צו אלע צרות. און אונזערע חכמים האבן זיין דאס גינאנט אז דער וואס באקט דערנאך דא קינדער גלייך וויא עס קוקט דא צייט אויף אים זאגט דער פאטער אז זיין הויז איז שלום און אן וינד. און עס איז פאראן מדינות וואס זיינען זיך נהג אזוי איינפירער אויף באקט דערנאך קינדער אין יוגנט. און וויא גיט איז דער מנהג און גינאנט פאר זיין און אויף פאר דא עלטערין. אויף דעמס קען אז זיין לעבן גאנץ גליקליך אין אלע פרטים. און מען בארף פאסט גיט זיין דאקא אפגעשט וואס איז שוין צווישן פון דינקט און זאל האבן אלע מעלות עס בארף רעכט זיין האמטשע ער האט גאט אויף זיך דעם חוב פון דינקט און גיט אלע מעלות דאקא אונזערע חכמים זאגן אונז אזוי וויא זיין טאכטער קוקט דא צייט פון גיטאין דאקאפטיט גיט קלייבן און דערנאך באקט גלייך. און דער מענטש זאל קיין מעלות גיט האבן אז ער טוט מיט דעם איין טובה דא טאכטער עס איז פאר קענט ער בריינגט איר צו כבוד הפריצות און ח"ז נאך ערנער וואס קען אפאל סרעפין גרויס גיין וואס ער וועט זיך גיט קענען העלפן גס בריינגט דאס פיל בריינגעדייטן ר"ל. אונד אויף וואס אפאטער רעכנט אז דער גאנצער גליק און בייבקיט ווענד זיך אז ער געמט אפגעשט וואס האט אפאלע מעלות און קענעןשאפט איז דאס אויף גיט אזוי דען אלץ ווענד זיך אן פול וויא דער גאון זיך שרייבט אין זיינעם אפגריף אז אלץ ווענד זיך אן פול און בייגעהן פון גאט ב"ה אויף איז ידוע אז דא טאכטער ווערט עלטער פאלקט זיא שוין גיט דא עלטערין און געמט וועמען איר גיפאלט חאמטש עס איז קענין דעם רצון פון גאנצע משפחה דרום דער קלוגער בארף זעהן גיט פאר זאמען דא דערנאך פון

לו איש הגון ההולך בדרך ה' כפי שלא יהיה לו הרבר אחיכ למכשול ולפוקה ואפילו אם האיש ההוא עדין אינו נקי לביתו מעה"צ ג"כ אל ימנע מלהשיא לו בתו ועיין בספר מחנה ישראל בסופו בקונטרס דבר בעתו שמכואר שם באורך להסיר כל המענות והפקפוקים שיש בוה. וגם ידע שמויב הרבה יותר להתדבק עם איש הגון אף שאינו נקי עדין מלהתדבק עם איש שאינו הגון ונקי כי זהו לעולם וזהו רק לזמן קצר. ואבות המעכבין שלא להשיא בנותיהן להם אף שהגיעו לפרקן באסרם שאין זה לפי כבודם עתידים ליחן את הדין כי הם מביאין אותן לידי חמא וכג"ל. ובעוה"ר כבר נבחן זה בכור הנסיון במדינות אחרות שהתנהגו ג"כ באיחור הנישואין ובאו בנותיהן לידי תקלות רבות וגם לידי מחלות, השם ישמרנו. ואשרי השם במחוננו בה' ומתנהג בדרך שנהגו אבותינו מעולם ובודאי לא ימנע מיב להולכים בתמים:

פון ויין טאכטער אונג נאר אז עס איז זיך אים קינדאן איין איש געון וואס גייט אין דעם קעכט פארטיקען קעגן זאל ער טאן טאכטער ער האט נאך גיט גיפאטערט דא דיינקט ווארום אז קען זאך ווארטען איז נאך ערקער וואונ גיב אכטאנג אין דעם קער ברינה יענע אל צום סוף אין דעם קונטרס דער בעהו איז דארטען אויף גיוויזען זייער פראקטעס דא זאך גס באך קען וויסען אז עס איז בעסער אז טאן קיט איין איידעלען מענטשין גיט קיין גיפאטערטער איידער קיט א גראפין א גיפאטערטער ווארום דאס איז נוצע איין קליינע צייט אונ דאס איז אייביג אונ דאס עלטערין וואס פאר סיידין צו טאן א שידוך קיט א טאכטער אין דער יונגער וויל עס איז וויא גיט קיין פבור צו מאכן חתונה פאר צוועלען עואס האט גיט גיפאטערט דא דיינקט וויא און גיגרייט אס צו געבן פאר הקב"ה דין וחשבון עואס וויא בריינגען זייער טאכטער צו וינד אבי דער מענטש איז ארעכטער מענטש אונ דא טאכטער וויל אים טאר ער גיט אפ האלטן. אונ עס איז בערה פאכאן מדינות עואס קאפין זיך איין גיוויינט בקא חתונה מאכן גיט יונגער הייט זיינען וויא באכט גיכטען צו פיל פקלות אונ כחלות ר"ל. אונ וואהל איז דעם מענטש עואס פאר לאזן זיך אויף גאט ביה אונ פירט זיך קיט זיינע קינדערס חתונה וויא אונזערע עלטערין קאפין זיך גיפדט אין דא פריערדיקע דורות. אונ גאט ביה קועט גיוויס גיט פאר סיידין קיין גיטס צו דא וואס סיידין זיך ביהימות אונ גייען אין גלייכען קעגן:

למזכרת חודה להנדכן החשוב שלכה ישראל ב"י שנתן סכום הבון
להדפסת הספר הקדוש הזה לז"נ אביו ר' בנימין זאכנר ר' ארי'
לייב בערגער ז"ל נפטר כ"ו תשרי שנת תשי"ד

יזכור אלקים את נשמת
אברהם יוסף בן יהודה צבי הכהן ז"ל
ונשמת שמואל נטע בן חיים יעקב יהודה ז"ל